คู่มือการใช้รูปแบบ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

จัดทำประกอบการวิจัยเรื่อง

“การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา”



โดย พระมหาภราดร ภูริสสโร, ผศ.ดร.

หัวหน้าโครงการวิจัย





คู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

จัดทำประกอบการวิจัยเรื่อง

“การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา”

โดย

พระมหาภราดร ภูริสฺสโร, ผศ.ดร.

ดร.วราสะยะ วราสยานนท์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800768108

บทสรุปผู้บริหาร

คู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา จัดทำขึ้นจากผลการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำรูปแบบไปใช้กับเยาวชนในโรงเรียน วัด และชุมชน โดยมุ่งเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้เรียนรู้และใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในบริบทที่สัมพันธ์กับศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน

รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๕ ส่วน ได้แก่ ๑) ฐานของรูปแบบ ๒) ผู้มีส่วนร่วม ๓) กระบวนการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ ๔ ขั้น ๔) กิจกรรมการเรียนรู้ ๔ กิจกรรม และ ๕) ผลที่เกิดขึ้นจากรูปแบบ กระบวนการฟื้นฟูภาษา ๔ ขั้น ได้แก่ การรับภาษาและเข้าใจบริบท การฝึกใช้และถ่ายทอดภาษา การใช้ภาษาในวิถีชุมชน และการสร้างสื่อและขยายการมีส่วนร่วม

กิจกรรมตามรูปแบบประกอบด้วย ๔ กิจกรรม ได้แก่ **สวดมนต์–ฟังธรรม ภาษาถิ่นใต้สื่อใจธรรมะเล่าเรื่อง วิถีใต้ ภาษาใต้ในวิถีวัฒนธรรมชุมชน** และ **สร้างสื่อภาษาใต้และเครือข่ายสืบสานวัฒนธรรม** ใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมรวม ๖ ชั่วโมง รวมการประเมินก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม

คู่มือนี้ใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรมในการเตรียมผู้เข้าร่วม ประสานผู้มีส่วนร่วม จัดกิจกรรม ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และประเมินผล โดยสามารถปรับรายละเอียดของเนื้อหา คำศัพท์ สำนวน เรื่องเล่า และสถานที่ให้สัมพันธ์กับบริบทของแต่ละพื้นที่ได้ โดยยังคงองค์ประกอบและกระบวนการหลักของรูปแบบไว้

คำนำ

คู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำรูปแบบที่พัฒนาจากผลการวิจัยไปใช้กับเยาวชน โดยเชื่อมการเรียนรู้ภาษาไทยถิ่นใต้เข้ากับบริบททางศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน พร้อมกำหนดบทบาทของพระสงฆ์ ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ครอบครัว ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และเยาวชนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้

เนื้อหาของคู่มือประกอบด้วยหลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบและกระบวนการฟื้นฟูภาษา บทบาทของผู้มีส่วนร่วม แผนการดำเนินกิจกรรม ๔ กิจกรรม การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางการวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้ที่นำรูปแบบไปใช้สามารถดำเนินกิจกรรมตามลำดับและปรับใช้ให้สัมพันธ์กับบริบทของพื้นที่ได้

ผู้จัดทำหวังว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นแนวทางสำหรับพระสงฆ์ ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องในการร่วมสร้างพื้นที่การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้สำหรับเยาวชน และช่วยสนับสนุนการถ่ายทอดภาษาและวัฒนธรรมของชุมชนสู่คนรุ่นต่อไป

คณะผู้จัดทำ

มิถุนายน ๒๕๖๙

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร ..... ก
คำนำ ..... ข
สารบัญ ..... ค
คำชี้แจงการใช้คู่มือ ..... จ
แผนภาพรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม ..... ฉ
บทที่ ๑ บทนำ ๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญ ๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของคู่มือ ๒
๑.๓ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ๓
๑.๔ กลุ่มเป้าหมาย ๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ๔
บทที่ ๒ หลักการ แนวคิด และฐานของรูปแบบ ๖
๒.๑ หลักการของรูปแบบ ๖
๒.๒ การมีส่วนร่วมของชุมชน ๗
๒.๓ การฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ ๗
๒.๔ ศาสนาและวัฒนธรรมในฐานะพื้นที่การใช้ภาษา ๘
๒.๕ การเรียนรู้จากการปฏิบัติและบริบทจริง ๘
บทที่ ๓ องค์ประกอบและกระบวนการของรูปแบบ ๑๑
๓.๑ องค์ประกอบของรูปแบบ ๑๑
๓.๒ ฐานของรูปแบบ ๑๑
๓.๓ ผู้มีส่วนร่วมและบทบาท ๑๒
๓.๔ กระบวนการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ ๔ ขั้น ๑๓
๓.๕ กิจกรรมการเรียนรู้ ๔ กิจกรรม ๑๔
๓.๖ ผลที่เกิดขึ้นจากรูปแบบ ๑๕
๓.๗ ภาพรวมของรูแปแบบ ๑๕
บทที่ ๔ การเตรียมการและการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ ๑๗
๔.๑ การเตรียมการก่อนใช้รูปแบบ ๑๗

๔.๒ การเตรียมผู้ดำเนินกิจกรรมและผู้มีส่วนร่วม ๑๘
๔.๓ การเตรียมเนื้อหา สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ๑๙
๔.๔ ตารางกำหนดการดำเนินกิจกรรม ๒๐
บทที่ ๕ รายละเอียดกิจกรรมตามรูปแบบ ๒๒
๕.๑ กิจกรรมที่ ๑ สวดมนต์–ฟังธรรม ภาษาถิ่นใต้สื่อใจ ๒๒
๕.๒ กิจกรรมที่ ๒ ธรรมะเล่าเรื่อง วิถีใต้ ๒๕
๕.๓ กิจกรรมที่ ๓ ภาษาใต้ในวิถีวัฒนธรรมชุมชน ๒๗
๕.๔ กิจกรรมที่ ๔ สร้างสื่อภาษาใต้และเครือข่ายสืบสานวัฒนธรรม ๒๙
บทที่ ๖ การวัดและประเมินผล ๓๓
๖.๑ การประเมินก่อนดำเนินกิจกรรม ๓๓
๖.๒ การประเมินระหว่างดำเนินกิจกรรม ๓๓
๖.๓ การประเมินหลังดำเนินกิจกรรม ๓๔
๖.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ๓๔
๖.๕ เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม..... ๓๕
๖.๖ เกณฑ์การประเมินพฤติกรรม ๓๕
๖.๗ เกณฑ์การประเมินความพึงพอใจ ๓๕
๖.๘ การสรุปผลการใช้รูปแบบ ๓๖
บทที่ ๗ การนำรูปแบบไปใช้และการขยายผล ๓๗
๗.๑ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ๓๗
๗.๒ การปรับใช้ตามบริบทพื้นที่ ๓๗
๗.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ใช้คู่มือ ๓๘
๗.๔ แนวทางการขยายผล ๓๘
๗.๕ การสร้างเครือข่ายสืบสานภาษาไทยถิ่นใต้ ๓๙
๗.๖ การติดตามผลหลังการใช้รูปแบบ ๓๙
๗.๗ สรุป ๓๙
ภาคผนวก ๔๒
ภาคผนวก ก แบบวัดก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม ๔๓
ภาคผนวก ข แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้และการมีส่วนร่วม ๔๘
ภาคผนวก ค แบบประเมินความพึงพอใจของเยาวชนต่อการใช้รูปแบบ ๕๐

ภาคผนวก ง แบบฟอร์มและใบงานประกอบการใช้รูปแบบ ๕๒
ภาคผนวก จ แบบประเมินผลงานกิจกรรมที่ ๔ ..... ๕๙
ภาคผนวก ฉ แบบบันทึกผลและแบบตรวจสอบความพร้อมและแบบสรุปผลหลังการใช้รูปแบบ .. ๖๑
ภาคผนวก ช ภาพโมเดลและตารางกำหนดการดำเนินกิจกรรม ๖๘
ภาคผนวก ซ ประวัติผู้จัดทำ ๗๑

คำชี้แจงการใช้คู่มือ

คู่มือฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมไปดำเนินการกับเยาวชน โดยผู้ใช้คู่มือควรศึกษาหลักการ องค์ประกอบ กระบวนการ และบทบาทของผู้มีส่วนร่วมก่อนเริ่มกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การใช้คู่มือควรดำเนินกิจกรรมตามลำดับที่กำหนดไว้ทั้ง ๔ กิจกรรม เนื่องจากแต่ละกิจกรรมสัมพันธ์กับกระบวนการฟื้นฟูภาษาแต่ละขั้น ตั้งแต่การรับภาษาและเข้าใจบริบท การฝึกใช้และถ่ายทอดภาษา การใช้ภาษาในวิถีชุมชน และการสร้างสื่อและขยายการมีส่วนร่วม ผู้ดำเนินกิจกรรมสามารถปรับคำศัพท์สำนวน เรื่องเล่า สถานที่ หรือสื่อให้สัมพันธ์กับบริบทของพื้นที่ได้ แต่ควรรักษาลำดับและวัตถุประสงค์หลักของแต่ละกิจกรรมไว้

ก่อนดำเนินกิจกรรมควรเตรียมเยาวชน ผู้ดำเนินกิจกรรม ผู้รู้ในชุมชน สถานที่ สื่อ และเครื่องมือประเมินให้พร้อม ระหว่างดำเนินกิจกรรมควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ฟัง สนทนา ฝึกใช้ภาษา ทำงานร่วมกับผู้อื่น และแลกเปลี่ยนกับบุคคลในชุมชน ส่วนหลังดำเนินกิจกรรมควรประเมินผลและนำผลงานหรือข้อค้นพบจากกิจกรรมไปใช้ต่อในโรงเรียน วัด ครอบครัว หรือชุมชน

เครื่องมือประกอบคู่มือ ได้แก่ แบบวัดก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้และการมีส่วนร่วม แบบประเมินความพึงพอใจ ใบงาน แบบประเมินผลงาน และแบบบันทึกผล ผู้ใช้คู่มือควรเลือกใช้ตามช่วงของการดำเนินกิจกรรมและเก็บข้อมูลให้ครบตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ

แผนภาพรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม

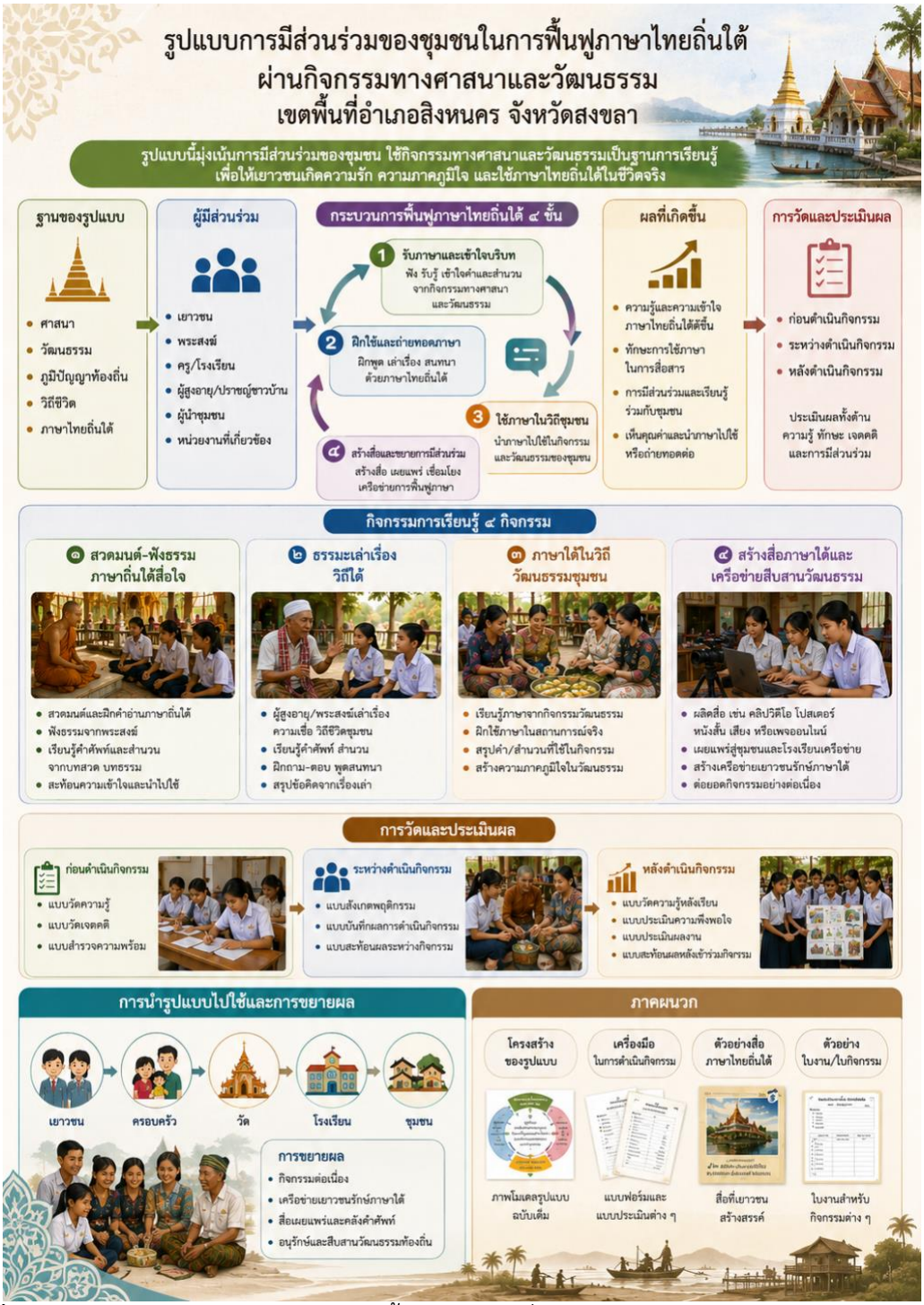

ภาพที่ ๑ รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

จากภาพ รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๕ ส่วน ได้แก่ ฐานของรูปแบบ ผู้มีส่วนร่วม กระบวนการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ ๔ ขั้น กิจกรรมการเรียนรู้ ๔ กิจกรรม และผลที่เกิดขึ้นจากรูปแบบ โดยมีการวัดและประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินกิจกรรม



บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญ

ภาษาไทยถิ่นใต้เป็นภาษาที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ และภูมิปัญญาของชุมชนในภาคใต้ ภาษาทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ ประเพณี ประสบการณ์ และวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง คำศัพท์ สำนวน สำเนียง และวิธีใช้ภาษาในแต่ละพื้นที่สะท้อนวิธีคิด การดำเนินชีวิต และความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในครอบครัวและชุมชนจึงมีความหมายมากกว่าการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เพราะยังเกี่ยวข้องกับการรักษาความทรงจำ อัตลักษณ์ และภูมิปัญญาของท้องถิ่นไว้ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างวัย

สภาพสังคมในปัจจุบันส่งผลต่อพื้นที่การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ของคนรุ่นใหม่ การใช้ภาษาไทยมาตรฐานในระบบการศึกษา การเคลื่อนย้ายของประชากร การเข้าถึงสื่อดิจิทัล และการใช้ภาษาต่างประเทศทำให้รูปแบบการสื่อสารของเยาวชนเปลี่ยนไป เยาวชนจำนวนหนึ่งยังสามารถฟังและเข้าใจภาษาไทยถิ่นใต้เมื่อผู้ใหญ่พูด แต่การนำภาษาไปใช้ในการสนทนาด้วยตนเองลดลง โดยเฉพาะในโรงเรียน กลุ่มเพื่อน และพื้นที่สื่อสารออนไลน์ หากการถ่ายทอดระหว่างวัยลดลง คำศัพท์ สำนวน และความหมายทางวัฒนธรรมที่อยู่ในภาษาอาจค่อย ๆ ลดบทบาทจากการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และเหลือการใช้เฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุหรือกิจกรรมบางประเภทของชุมชน

การฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพราะการเรียนรู้ภาษาถิ่นเกิดขึ้นได้จากการใช้ภาษาร่วมกับบุคคลและสถานการณ์จริง ครอบครัวเป็นพื้นที่ของการสนทนาระหว่างวัย วัดเป็นพื้นที่ของกิจกรรมทางศาสนาและการพบปะของสมาชิกในชุมชน โรงเรียนเป็นพื้นที่ของการเรียนรู้และกิจกรรมของเยาวชน ส่วนผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกในชุมชนเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านภาษา เรื่องเล่า ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น การเชื่อมบุคคลและพื้นที่เหล่านี้เข้าด้วยกันจึงช่วยเพิ่มโอกาสให้เยาวชนได้ฟัง สนทนา ฝึกใช้ และเข้าใจความหมายของภาษาจากบริบทที่ภาษานั้นถูกใช้จริง

กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ เนื่องจากการทำบุญ การฟังธรรม งานประเพณี เรื่องเล่า การแสดงพื้นบ้าน และกิจกรรมของชุมชนมีการใช้

ภาษาในการสื่อสารระหว่างคนต่างวัยอยู่แล้ว เยาวชนจึงสามารถเรียนรู้คำศัพท์ สำนวน และวิธีใช้ภาษาจากสถานการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตและวัฒนธรรมของตน อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่มีอยู่เดิมส่วนใหญ่ไม่ได้ออกแบบโดยมีเป้าหมายด้านการเรียนรู้และการฝึกใช้ภาษาโดยตรง การเชื่อมความร่วมมือระหว่างวัด โรงเรียน และชุมชนเพื่อสร้างกิจกรรมด้านภาษายังมีข้อจำกัด จึงจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการที่นำกิจกรรมเหล่านี้มาใช้เป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ของเยาวชน

อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ที่ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่นยังมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในชุมชน วัดยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา งานบุญ และกิจกรรมของชุมชน ภาษาไทยถิ่นใต้ยังใช้ในการสนทนา การประกอบอาชีพ การพบปะ และการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ขณะเดียวกัน เยาวชนมีแนวโน้มใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อดิจิทัลมากขึ้น ทำให้เกิดช่องว่างในการถ่ายทอดภาษาระหว่างวัย แม้พื้นที่จะมีกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมหลายลักษณะ แต่การนำกิจกรรมเหล่านั้นมาเชื่อมกับการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ของเยาวชนยังมีไม่มาก

จากสภาพดังกล่าว การฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้จำเป็นต้องขยายจากการรักษาคำศัพท์หรือการบันทึกข้อมูลภาษาไปสู่การสร้างโอกาสให้เกิดการใช้ภาษา โดยให้เยาวชนได้เรียนรู้จากผู้ใช้ภาษา ได้ฝึกสนทนาถ่ายทอดเรื่องราว และนำภาษาไปใช้ผ่านกิจกรรมที่สัมพันธ์กับศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิต พร้อมเปิดพื้นที่ให้พระสงฆ์ ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมกัน แนวทางดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนา “รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา” ซึ่งเป็นผลผลิตจากกระบวนการวิจัยและพัฒนา

คู่มือฉบับนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อถ่ายทอดรูปแบบดังกล่าวไปสู่การใช้งาน โดยนำองค์ประกอบ กระบวนการ กิจกรรม บทบาทของผู้มีส่วนร่วม สื่อ และเครื่องมือประเมินมาจัดเป็นแนวทางสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม เพื่อให้สามารถนำรูปแบบไปใช้กับเยาวชนและประสานการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน วัด ครอบครัว และชุมชนได้ รวมทั้งสามารถปรับรายละเอียดด้านภาษา เนื้อหา และกิจกรรมให้สัมพันธ์กับบริบทของพื้นที่ที่นำรูปแบบไปใช้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของคู่มือ

๑. เพื่ออธิบายหลักการ องค์ประกอบ กระบวนการ และขั้นตอนของรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม

๒. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับพระสงฆ์ ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องในการร่วมจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ของเยาวชน

๓. เพื่อกำหนดแนวทางการเตรียมผู้เข้าร่วม การจัดกิจกรรม การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผลให้สามารถนำรูปแบบไปใช้ในโรงเรียน วัด และชุมชนได้

๑.๓ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

๑. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ สำนวน ความหมาย และการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในบริบทของชุมชน

๒. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนได้ฝึกฟัง พูด สนทนา เล่าเรื่อง และใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

๓. เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้ร่วมกับพระสงฆ์ ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ครอบครัว และสมาชิกในชุมชน

๔. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการใช้ภาษา การทำกิจกรรม การสร้างผลงาน และการถ่ายทอดภาษาไทยถิ่นใต้

๕. เพื่อเพิ่มพื้นที่การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในโรงเรียน วัด ครอบครัว ชุมชน และกิจกรรมที่เยาวชนมีส่วนร่วม

๑.๔ กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลักของรูปแบบ ได้แก่ เยาวชนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้เยาวชนจากโรงเรียนสงขลาวิทยาคม ตำบลชิงโค อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นกลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้รูปแบบ จำนวน ๓๐ คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีพื้นฐานในการได้ยินเข้าใจ หรือใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมตามระยะเวลาที่กำหนดได้

ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินรูปแบบประกอบด้วยพระสงฆ์ ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และสมาชิกในชุมชน ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกันทั้งด้านการถ่ายทอดภาษา การจัดกิจกรรม การสนับสนุนพื้นที่ การให้ข้อมูลด้านวัฒนธรรม และการสร้างโอกาสให้เยาวชนได้ใช้ภาษาในบริบทของชุมชน

การนำรูปแบบไปใช้ในพื้นที่อื่นสามารถปรับกลุ่มเป้าหมาย จำนวนผู้เข้าร่วม เนื้อหา คำศัพท์ สำนวน เรื่องเล่า และแหล่งเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับบริบทของชุมชน แต่ควรรักษาหลักการสำคัญของรูปแบบ คือ การเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้ใช้ภาษาและเรียนรู้ร่วมกับบุคคลในชุมชน

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผู้ใช้คู่มือมีแนวทางในการนำรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ไปดำเนินกิจกรรมกับเยาวชน

๒. เยาวชนได้รับโอกาสในการเรียนรู้ ฝึกใช้ และถ่ายทอดภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมที่สัมพันธ์กับศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

๓. พระสงฆ์ ครู ครอบครัว ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่นมีแนวทางในการเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้

๔. โรงเรียน วัด และชุมชนมีชุดกิจกรรม สื่อ และเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้หรือปรับใช้เพื่อเพิ่มพื้นที่การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้สำหรับเยาวชน

๕. รูปแบบสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการส่งเสริมและฟื้นฟูภาษาถิ่นในพื้นที่ที่มีบริบททางภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมใกล้เคียงกันได้


สิงหนคร
เมืองประวัติศาสตร์

บทที่ ๒

หลักการ แนวคิด และฐานของรูปแบบ

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม พัฒนาขึ้นจากแนวคิดว่าการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นสัมพันธ์กับการใช้ภาษาในชีวิตของคนในชุมชน การฟื้นฟูภาษาจึงต้องสร้างโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้และใช้ภาษาร่วมกับบุคคลต่างวัยในบริบทที่ภาษานั้นมีความหมาย บทนี้นำเสนอหลักการและแนวคิดที่ใช้เป็นฐานในการนำรูปแบบไปใช้ เพื่อให้ผู้ใช้คู่มือเข้าใจเหตุผลของการกำหนดองค์ประกอบ กระบวนการ และกิจกรรมก่อนนำไปดำเนินงาน

๒.๑ หลักการของรูปแบบ

รูปแบบนี้ยึดหลักการสำคัญว่า การฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ต้องทำให้ภาษาเกิดการใช้ ไม่จำกัดอยู่เฉพาะการเรียนรู้คำศัพท์หรือการจดจำความหมายของคำ การเรียนรู้จึงจัดให้เยาวชนได้ฟัง พูด สนทนา เล่าเรื่อง ใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ และนำภาษาไปสร้างผลงาน โดยเชื่อมกิจกรรมเข้ากับศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เยาวชนพบเห็นในชุมชน

การดำเนินงานใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยให้วัด โรงเรียน ครอบครัว ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตามบทบาทของตน พระสงฆ์และผู้รู้สามารถถ่ายทอดภาษา เรื่องเล่า และเนื้อหาที่สัมพันธ์กับศาสนาและวัฒนธรรม ครูช่วยจัดกระบวนการเรียนรู้ ครอบครัวและชุมชนช่วยสร้างพื้นที่ใช้ภาษา ส่วนเยาวชนเป็นผู้เรียนรู้ ฝึกใช้ภาษา ทำกิจกรรม และพัฒนาไปสู่การสร้างผลงานและถ่ายทอดภาษา

หลักการของรูปแบบจึงกำหนดไว้ ๕ ประการ ได้แก่

๑. **การใช้ภาษาในสถานการณ์จริง** การเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้เยาวชนใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสื่อสาร ไม่จำกัดอยู่ที่การจดจำคำศัพท์และความหมาย

๒. **การเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัย** ผู้สูงอายุ พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน ครู และบุคคลในชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยถ่ายทอดทั้งภาษา ความหมาย และบริบทการใช้ภาษา

๓. **การมีส่วนร่วมของชุมชน** การจัดกิจกรรมอาศัยความร่วมมือของครอบครัว วัด โรงเรียน และชุมชน ตั้งแต่การเตรียมกิจกรรม การถ่ายทอดความรู้ การสนับสนุนพื้นที่ และการนำผลงานไปใช้

๔. **การใช้ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นฐานกิจกรรม** เรื่องเล่า การฟังธรรม งานประเพณี อาหาร ตลาด และวิถีชีวิตเป็นบริบทที่นำภาษาไทยถิ่นใต้มาใช้ในการเรียนรู้และการสื่อสาร

๕. **การเพิ่มบทบาทของเยาวชนในการถ่ายทอดภาษา** เยาวชนไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้รับความรู้เท่านั้น แต่มีส่วนในการสนทนา เล่าเรื่อง ทำงานร่วมกับชุมชน สร้างสื่อ และนำภาษาไปใช้ต่อในพื้นที่ของตน

หลักการทั้ง ๕ ประการเป็นฐานสำหรับการออกแบบกระบวนการฟื้นฟูภาษา ๔ ขั้นและกิจกรรมการเรียนรู้ ๔ กิจกรรมที่กำหนดไว้ในรูปแบบ

๒.๒ การมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบนี้หมายถึงการที่บุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่เข้ามามีบทบาทในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ร่วมกัน ตั้งแต่การให้ข้อมูล การร่วมคิดและเตรียมกิจกรรม การถ่ายทอดภาษาและวัฒนธรรม การจัดพื้นที่เรียนรู้ การสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจนการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนนำภาษาและผลงานจากกิจกรรมไปใช้ต่อ การมีส่วนร่วมจึงไม่จำกัดอยู่ที่การเข้าร่วมกิจกรรมหรือการเป็นวิทยากร แต่เป็นการเชื่อมบทบาทของคนในชุมชนเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ภาษา

ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ด้านภาษาอยู่ในบุคคล สถานที่ และกิจกรรมต่าง ๆ ครอบครัวเป็นพื้นที่ที่เยาวชนสามารถใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน วัดเป็นพื้นที่ของการพบปะ การทำบุญ การฟังธรรม และกิจกรรมประเพณี โรงเรียนเป็นพื้นที่ที่สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้และสร้างกิจกรรมร่วมกับเยาวชน ส่วนผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ สำนวน เรื่องเล่า ประเพณี และวิถีการใช้ภาษา การเชื่อมแหล่งเรียนรู้เหล่านี้เข้าด้วยกันช่วยให้การฟื้นฟูภาษาเกิดขึ้นผ่านความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่

เยาวชนเป็นผู้มีส่วนร่วมหลักของรูปแบบ โดยมีบทบาทตั้งแต่การรับฟังและเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น การฝึกใช้ภาษา การสนทนากับบุคคลในชุมชน การทำงานกลุ่ม การเล่าเรื่อง และการสร้างสื่อ การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ทำให้เยาวชนได้ใช้ภาษาในกระบวนการทำกิจกรรม และมีโอกาสนำสิ่งที่เรียนรู้ไปสื่อสารกับบุคคลอื่น

๒.๓ การฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้

การฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ตามรูปแบบนี้มุ่งเพิ่มโอกาสและพื้นที่การใช้ภาษาในกลุ่มเยาวชน โดยให้ความสำคัญกับการนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารควบคู่กับการเรียนรู้คำศัพท์ สำนวน ความหมาย และบริบททาง

วัฒนธรรม เนื่องจากการรู้ความหมายของคำเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ หากผู้เรียนไม่มีโอกาสนำคำเหล่านั้นไปใช้ในการสนทนาหรือสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง

การจัดกิจกรรมจึงเริ่มจากการให้เยาวชนได้ฟังภาษาและเข้าใจบริบท ก่อนฝึกพูด สนทนา และถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนรู้ จากนั้นจึงนำภาษาไปใช้ในบริบทของวิถีชุมชน และต่อยอดไปสู่การสร้างสื่อหรือผลงาน กระบวนการดังกล่าวทำให้การเรียนรู้ภาษาเคลื่อนจากการรับรู้ไปสู่การใช้และการถ่ายทอด โดยแต่ละขั้นมีบุคคลในชุมชนเข้ามาสนับสนุนตามความรู้และบทบาทของตน

สาระที่นำมาใช้ในการฟื้นฟูภาษาไม่จำกัดเฉพาะคำศัพท์ทั่วไป แต่ครอบคลุมสำนวน การสนทนา เรื่องเล่า เนื้อหาทางศาสนา อาหาร ตลาด ประเพณี และวิถีชีวิต เพราะเนื้อหาเหล่านี้ทำให้เยาวชนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำกับสถานการณ์ที่ภาษาไทยถิ่นใต้ถูกใช้ในชุมชน

๒.๔ ศาสนาและวัฒนธรรมในฐานะพื้นที่การใช้ภาษา

กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมเป็นพื้นที่ที่คนหลายช่วงวัยเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ภายในวัดและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามีทั้งการสนทนา การฟังธรรม เรื่องเล่า คำเรียกขาน และถ้อยคำที่สัมพันธ์กับการทำบุญและประเพณี ส่วนกิจกรรมทางวัฒนธรรมมีคำศัพท์ สำนวน เรื่องราว อาหาร การละเล่น และวิถีปฏิบัติของชุมชนเป็นองค์ประกอบ จึงสามารถนำมาใช้เป็นบริบทสำหรับการเรียนรู้ภาษาไทยถิ่นใต้ได้

รูปแบบนี้นำศาสนาและวัฒนธรรมมาใช้เป็นฐานของกิจกรรม ไม่ได้มุ่งให้เยาวชนเรียนรู้เนื้อหาทางศาสนาหรือประเพณีแยกออกจากภาษา แต่ใช้เนื้อหาเหล่านั้นเป็นสถานการณ์ให้เกิดการฟัง การพูด การถามตอบ การเล่าเรื่อง และการใช้คำตามบริบท เช่น การฟังพระสงฆ์หรือผู้รู้เล่าเรื่อง การฝึกสนทนาเกี่ยวกับการทำบุญ การเรียนรู้คำจากอาหารและตลาด หรือการใช้ภาษาในการเล่าเรื่องประเพณีของชุมชน

การเชื่อมภาษาเข้ากับศาสนาและวัฒนธรรมยังเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกในชุมชนเข้ามาเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์โดยตรง ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้ทั้งตัวภาษาและความหมายที่สัมพันธ์กับวิถีของชุมชน

๒.๕ การเรียนรู้จากการปฏิบัติและบริบทจริง

การเรียนรู้ตามรูปแบบเน้นให้เยาวชนได้ลงมือใช้ภาษาในกิจกรรมมากกว่าการรับฟังคำอธิบายเพียงอย่างเดียว แต่ละกิจกรรมจึงกำหนดให้มีการฟัง การถามตอบ การสนทนา การฝึกใช้คำและสำนวน การเล่าเรื่อง การสวมบทบาท การทำงานกลุ่ม และการสร้างสื่อ เพื่อให้เยาวชนได้ใช้ภาษาในลักษณะที่แตกต่างกัน

บริบทจริงในที่นี้ไม่ได้หมายถึงสถานที่จริงเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงบุคคล เนื้อหา และสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับการใช้ภาษาในชุมชน หากไม่สามารถจัดกิจกรรมในสถานที่จริงได้ ผู้ดำเนินกิจกรรมสามารถใช้เรื่องเล่า สิ่งของ ภาพ บัตรสถานการณ์ หรือการจำลองเหตุการณ์ที่มาจากวิถีชีวิตของชุมชนแทนได้ โดยยังคงให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาเพื่อสื่อสารและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

การเรียนรู้ในลักษณะนี้เป็นฐานสำคัญของกระบวนการฟื้นฟูภาษา เพราะทำให้เยาวชนไม่ได้เรียนรู้ว่า “คำนี้หมายความว่าอะไร” เท่านั้น แต่ได้เรียนรู้ว่า “คำนี้ใช้กับใคร ใช้เมื่อใด และใช้ในสถานการณ์ใด” ก่อนนำไปสู่การใช้ภาษาและการถ่ายทอดต่อ ซึ่งรายละเอียดขององค์ประกอบและกระบวนการดังกล่าวจะนำเสนอในบทที่ ๓

ภาพที่ ๒.๑ โมเดลแนวคิดและหลักการของรูปแบบ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้
ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม



บทที่ ๓

องค์ประกอบและกระบวนการของรูปแบบ

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม พัฒนาขึ้นจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของพื้นที่ ร่วมกับแนวคิดด้านการฟื้นฟูภาษา การมีส่วนร่วมของชุมชน ศาสนาและวัฒนธรรม และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดให้รูปแบบมีทั้งส่วนที่เป็นฐานของการดำเนินงาน บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม กระบวนการฟื้นฟูภาษา กิจกรรมที่ใช้ดำเนินงาน และผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเยาวชน

๓.๑ องค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๕ ส่วน ได้แก่ ๑) ฐานของรูปแบบ ๒) ผู้มีส่วนร่วม ๓) กระบวนการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ ๔ ขั้น ๔) กิจกรรมการเรียนรู้ ๔ กิจกรรม และ ๕) ผลที่เกิดขึ้นจากรูปแบบ โดยมีการวัดและประเมินผลกำกับก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินกิจกรรม

องค์ประกอบทั้ง ๕ ส่วนเชื่อมโยงกัน โดยฐานของรูปแบบทำหน้าที่กำหนดเนื้อหาและบริบท ผู้มีส่วนร่วมทำหน้าที่สนับสนุนและถ่ายทอดภาษา กระบวนการฟื้นฟูภาษาเป็นลำดับการเรียนรู้ กิจกรรมเป็นพื้นที่ให้เยาวชนลงมือใช้ภาษา ส่วนผลที่เกิดขึ้นใช้พิจารณาการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ การใช้ภาษา การมีส่วนร่วม และการนำภาษาไปใช้ต่อ

๓.๒ ฐานของรูปแบบ

ฐานของรูปแบบประกอบด้วยภาษาไทยถิ่นใต้ ศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิต และข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ เนื้อหาที่นำมาใช้จึงควรสัมพันธ์กับสิ่งที่พบในชุมชน เช่น การสนทนาในครอบครัว การทำบุญ การฟังธรรม เรื่องเล่า ประเพณี อาหาร ตลาด อาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การกำหนดฐานดังกล่าวสอดคล้องกับบริบทของอำเภอสิงหนคร ซึ่งยังมีการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในชีวิตประจำวันและกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันเยาวชนมีแนวโน้มใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อดิจิทัลมากขึ้น ทำให้การถ่ายทอดภาษาระหว่างวัยลดลง

ดังนั้น การใช้รูปแบบจึงไม่ควรนำภาษาออกจากบริบทของชุมชน แต่ควรเลือกคำ สำนวน เรื่องเล่า และสถานการณ์ที่คนในพื้นที่ใช้จริง เพื่อให้เยาวชนเข้าใจทั้งความหมายของภาษาและเงื่อนไขของการนำภาษาไปใช้

๓.๓ ผู้มีส่วนร่วมและบทบาท

ผู้มีส่วนร่วมของรูปแบบประกอบด้วยเยาวชน พระสงฆ์ ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ครอบครัว ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และสมาชิกในชุมชน การมีส่วนร่วมของแต่ละกลุ่มแตกต่างกันตามความรู้ ประสบการณ์ และบทบาทที่มีอยู่ในพื้นที่ การดำเนินรูปแบบจึงไม่ได้กำหนดให้ทุกฝ่ายทำหน้าที่เหมือนกัน แต่ให้แต่ละฝ่ายเข้ามาสนับสนุนการเรียนรู้และการใช้ภาษาในส่วนที่สัมพันธ์กับตนเอง

๑. เยาวชน เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของรูปแบบ มีบทบาทในการฟัง เรียนรู้คำศัพท์และสำนวน ฝึกสนทนา เล่าเรื่อง ใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น และสร้างสื่อหรือผลงานจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ เยาวชนจึงไม่ได้อยู่ในฐานะผู้รับความรู้เพียงอย่างเดียว แต่มีบทบาทเป็นผู้ใช้ภาษาและผู้ถ่ายทอดภาษาไปยังเพื่อน ครอบครัว และชุมชน

๒. พระสงฆ์ มีบทบาทในการเชื่อมภาษาไทยถิ่นใต้เข้ากับกิจกรรมทางศาสนา เช่น การฟังธรรม การทำบุญ เรื่องเล่า และการสนทนาในวัด รวมทั้งเป็นผู้ถ่ายทอดคำศัพท์ สำนวน และวิธีใช้ภาษาในบริบททางศาสนา

๓. ครูและโรงเรียน ทำหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ ประสานผู้มีส่วนร่วม เตรียมสื่อและกิจกรรม ดูแลการดำเนินงาน และติดตามผลการเรียนรู้ของเยาวชน โรงเรียนยังเป็นพื้นที่ที่สามารถนำภาษาไทยถิ่นใต้ไปใช้ในกิจกรรม ชุมนุม นิทรรศการ หรือการสร้างสื่อของเยาวชน

๔. ผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้าน เป็นแหล่งความรู้ด้านคำศัพท์ สำนวน เรื่องเล่า ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีบทบาทในการถ่ายทอดภาษา อธิบายความหมายและบริบทของคำ รวมทั้งช่วยให้เยาวชนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวิถีชีวิตของชุมชน

๕. ครอบครัว เป็นพื้นที่สำคัญของการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวสามารถสนับสนุนให้เยาวชนใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสนทนา และช่วยสร้างความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาระหว่างคนต่างวัย

๖. ผู้นำชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น มีบทบาทในการสนับสนุนพื้นที่ บุคคล ทรัพยากร และการประสานงานสำหรับการจัดกิจกรรม รวมทั้งช่วยเชื่อมกิจกรรมของเยาวชนกับงานประเพณีหรือกิจกรรมของชุมชน

๗. สมาชิกในชุมชน มีบทบาทเป็นผู้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริง เป็นแหล่งเรียนรู้จากวิถีชีวิต และร่วมสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

การกำหนดบทบาทในลักษณะนี้ทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนครอบคลุมทั้งการร่วมคิด ร่วมเตรียม ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมถ่ายทอดภาษา และร่วมสนับสนุนการนำภาษาไปใช้ต่อ โดยมีเยาวชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และการสืบทอดภาษา



ภาพที่ ๓.๑ บทบาทผู้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูภาษาถิ่นใต้

๓.๔ กระบวนการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ ๔ ขั้น

กระบวนการฟื้นฟูภาษาเป็นแกนกลางของรูปแบบ โดยกำหนดลำดับการเรียนรู้ไว้ ๔ ขั้น เพื่อให้เยาวชนพัฒนาจากการรับรู้ภาษาไปสู่การใช้และการถ่ายทอด

ขั้นที่ ๑ รับภาษาและเข้าใจบริบท

เยาวชนได้ฟังคำศัพท์ สำนวน เรื่องเล่า และการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้จากพระสงฆ์ ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกในชุมชน โดยใช้บริบทที่สัมพันธ์กับศาสนา วัฒนธรรม และชีวิตประจำวัน

เป้าหมายของขั้นนี้คือให้เยาวชนเข้าใจความหมายของคำและเห็นว่าภาษาแต่ละคำสัมพันธ์กับบุคคล สถานการณ์ และบริบทอย่างไร

ขั้นที่ ๒ ฝึกใช้และถ่ายทอดภาษา

เยาวชนนำคำศัพท์และสำนวนที่ได้เรียนรู้มาฝึกถามตอบ สนทนา เล่าเรื่อง อธิบายความหมาย และถ่ายทอดสิ่งที่ได้ฟังด้วยภาษาของตนเอง

ขั้นนี้มุ่งเพิ่มโอกาสให้เยาวชนนำภาษาออกมาใช้ ไม่หยุดอยู่ที่การฟังหรือการจำความหมายของคำ

ขั้นที่ ๓ ใช้ภาษาในวิถีชุมชน

เยาวชนฝึกใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน เช่น การทักทาย การซื้อขาย การพูดคุยกับผู้สูงอายุ การสนทนาในวัด การเล่าเรื่องอาหาร ประเพณี หรือภูมิปัญญา

การจัดสถานการณ์อาจใช้พื้นที่จริงหรือสถานการณ์จำลอง แต่ควรรักษาบริบทของการใช้ภาษาไว้ เพื่อให้เยาวชนได้ฝึกเลือกใช้ภาษาให้สัมพันธ์กับบุคคลและสถานการณ์

ขั้นที่ ๔ สร้างสื่อและขยายการมีส่วนร่วม

เยาวชนนำคำศัพท์ สำนวน เรื่องเล่า และประสบการณ์จากกิจกรรมก่อนหน้ามาสร้างสื่อหรือผลงาน เช่น บทสนทนา เรื่องเล่า คลิปวิดีโอ โปสเตอร์ หรือการแสดง แล้วนำเสนอแก่เพื่อน โรงเรียน วัด หรือชุมชน

ขั้นนี้เปิดโอกาสให้เยาวชนเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับการเรียนรู้ไปสู่ผู้ใช้และผู้ถ่ายทอดภาษา รวมทั้งช่วยขยายพื้นที่การใช้ภาษาออกจากช่วงเวลาของกิจกรรม

๓.๕ กิจกรรมการเรียนรู้ ๔ กิจกรรม

กิจกรรมตามรูปแบบกำหนดไว้ ๔ กิจกรรม โดยแต่ละกิจกรรมสัมพันธ์กับกระบวนการฟื้นฟูภาษาแต่ละขั้น ได้แก่

๑. **สวดมนต์–ฟังธรรม ภาษาถิ่นใต้สื่อใจ** ใช้กิจกรรมทางศาสนาเป็นบริบทสำหรับการฟังคำศัพท์ สำนวน และการสนทนา เพื่อรองรับขั้นรับภาษาและเข้าใจบริบท

๒. **ธรรมะเล่าเรื่อง วิถีใต้** ใช้เรื่องเล่าและนิทานธรรมะเป็นสื่อสำหรับการจับใจความ เรียบเรียง และฝึกเล่าเรื่อง เพื่อรองรับขั้นฝึกใช้และถ่ายทอดภาษา

๓. **ภาษาใต้ในวิถีวัฒนธรรมชุมชน** ใช้อาหาร ตลาด ประเพณี การทักทาย การซื้อขาย และวิถีชีวิตเป็นบริบทสำหรับการสนทนาและการแสดงสถานการณ์จำลอง เพื่อรองรับขั้นใช้ภาษาในวิถีชุมชน

๔. **สร้างสื่อภาษาใต้และเครือข่ายสืบสานวัฒนธรรม** ให้เยาวชนนำภาษาและเรื่องราวที่ได้เรียนรู้มาสร้างผลงานร่วมกัน เพื่อรองรับขั้นสร้างสื่อและขยายการมีส่วนร่วม

กิจกรรมทั้ง ๔ จัดให้เชื่อมต่อกัน โดยกิจกรรมก่อนหน้าเป็นฐานของกิจกรรมถัดไป เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ภาษาในลำดับจากการฟังและเข้าใจ ไปสู่การฝึกใช้ การใช้ในสถานการณ์ และการนำไปถ่ายทอดต่อ

๓.๖ ผลที่เกิดขึ้นจากรูปแบบ

ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบพิจารณา ๔ ด้าน ได้แก่

๑. **ความรู้และความเข้าใจภาษาไทยถิ่นใต้** เยาวชนเข้าใจคำศัพท์ สำนวน ความหมาย และบริบทการใช้ภาษาเพิ่มขึ้น

๒. **การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสื่อสาร** เยาวชนสามารถนำภาษาไปใช้ในการถามตอบ สนทนา เล่าเรื่อง และสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ

๓. **การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน** เยาวชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทำงานร่วมกับผู้อื่น และแลกเปลี่ยนกับพระสงฆ์ ครู ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกในชุมชน

๔. **การเห็นคุณค่าและนำภาษาไปใช้ต่อ** เยาวชนเห็นความสัมพันธ์ของภาษาไทยถิ่นใต้กับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน และสามารถนำภาษาไปใช้หรือถ่ายทอดต่อได้

ผลทั้ง ๔ ด้านสัมพันธ์กับนิยามผลการใช้รูปแบบในการวิจัย ซึ่งพิจารณาจากผลก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การใช้ภาษา การมีส่วนร่วม ความพึงพอใจ ปัญหา และข้อเสนอจากผู้เข้าร่วม

๓.๗ ภาพรวมของรูปแบบ

เมื่อนำองค์ประกอบทั้งหมดมาพิจารณาร่วมกัน รูปแบบจึงมีลักษณะเป็นกระบวนการที่เริ่มจากฐานภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน เชื่อมผู้มีส่วนร่วมแต่ละกลุ่มเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูภาษา ๔ ขั้น ดำเนินผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ ๔ กิจกรรม และประเมินผลที่เกิดขึ้นด้านความรู้ การใช้ภาษา การมีส่วนร่วม และการนำภาษาไปใช้ต่อ

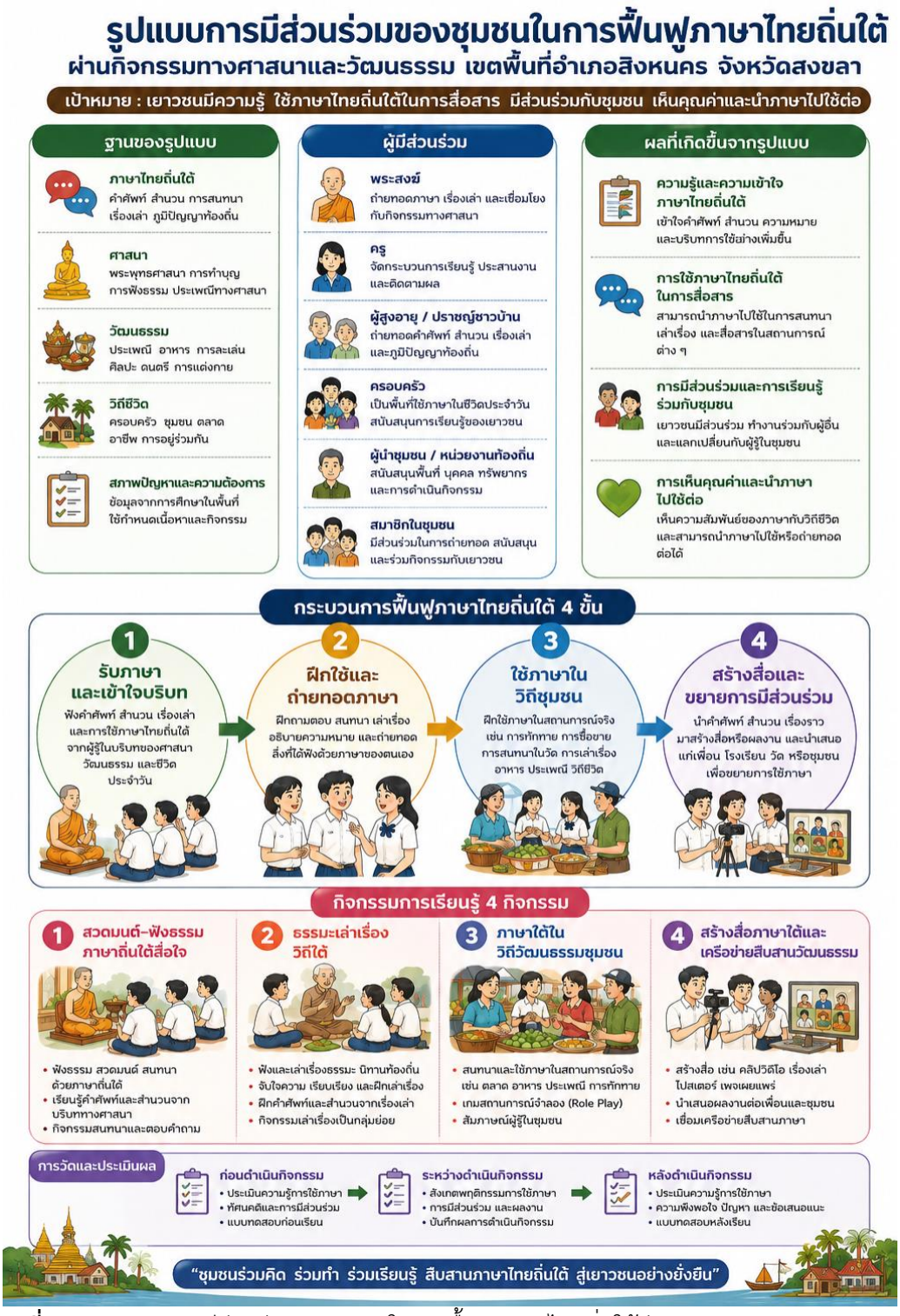

ภาพที่ ๓.๒ รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

บทที่ ๔

การเตรียมการและการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ

การนำรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมไปใช้ ควรเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม ทั้งด้านผู้เข้าร่วม ผู้มีส่วนร่วม เนื้อหาภาษา สถานที่ สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือประเมิน เนื่องจากกิจกรรมทั้ง ๔ เชื่อมโยงกันตามกระบวนการฟื้นฟูภาษา ตั้งแต่การรับภาษาและเข้าใจบริบท การฝึกใช้และถ่ายทอดภาษา การใช้ภาษาในวิถีชุมชน จนถึงการสร้างสื่อและขยายการมีส่วนร่วม การเตรียมการจึงต้องพิจารณากิจกรรมทั้งหมดร่วมกัน ไม่ควรเตรียมแยกเป็นรายกิจกรรมโดยขาดความเชื่อมโยง

๔.๑ การเตรียมการก่อนใช้รูปแบบ

ก่อนนำรูปแบบไปใช้ ผู้ดำเนินกิจกรรมควรศึกษาคู่มือให้เข้าใจองค์ประกอบ กระบวนการ และกิจกรรมทั้ง ๔ กิจกรรม รวมถึงกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนให้ชัดเจน การเตรียมการประกอบด้วย ๕ ด้าน ดังนี้

๑. การเตรียมเยาวชน

เยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของกิจกรรม ผู้ดำเนินกิจกรรมควรชี้แจงวัตถุประสงค์ ลักษณะกิจกรรม ระยะเวลา และบทบาทของผู้เข้าร่วมก่อนเริ่มดำเนินงาน โดยไม่ควรทำให้เยาวชนรู้สึกว่ากิจกรรมเป็นการทดสอบความสามารถในการพูดภาษาถิ่น แต่ควรสร้างความเข้าใจว่าเป็นพื้นที่สำหรับเรียนรู้ ทดลองใช้ภาษา และแลกเปลี่ยนกับบุคคลในชุมชน

การจัดกลุ่มควรเปิดโอกาสให้เยาวชนที่มีระดับความสามารถในการใช้ภาษาแตกต่างกันได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิก โดยเฉพาะกิจกรรมสนทนา การเล่าเรื่อง สถานการณ์จำลอง และการสร้างสื่อ

๒. การเตรียมผู้มีส่วนร่วม

ควรประสานพระสงฆ์ ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องตามลักษณะของกิจกรรม พร้อมชี้แจงว่าบทบาทของผู้มีส่วนร่วมไม่ได้จำกัดอยู่ที่การเป็นวิทยากร แต่รวมถึงการเป็นผู้ใช้ภาษา ผู้ถ่ายทอดเรื่องราว ผู้ให้ข้อมูลด้านวัฒนธรรม และผู้ร่วมทำกิจกรรมกับเยาวชน

ผู้ดำเนินกิจกรรมควรแจ้งหัวข้อ เนื้อหา ระยะเวลา และลักษณะการมีส่วนร่วมล่วงหน้า เพื่อให้ผู้รู้สามารถเตรียมคำศัพท์ สำนวน เรื่องเล่า หรือประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับกิจกรรมได้

๓. การเตรียมเนื้อหาภาษาไทยถิ่นใต้

คำศัพท์ สำนวน และบทสนทนาที่นำมาใช้ควรเป็นภาษาที่พบหรือใช้ในพื้นที่ และสัมพันธ์กับสถานการณ์ของกิจกรรม เช่น คำที่ใช้ในวัด การทำบุญ การทักทาย อาหาร การซื้อขาย ประเพณี อาชีพ และวิถีชีวิต ผู้ดำเนินกิจกรรมควรตรวจสอบความหมาย วิธีใช้ และบริบทของคำร่วมกับผู้รู้ในชุมชนก่อนนำไปใช้

ไม่ควรกำหนดคำศัพท์จำนวนมากเกินไปในแต่ละกิจกรรม เพราะเป้าหมายไม่ได้อยู่ที่จำนวนคำที่เยาวชนจดจำได้ แต่ต้องการให้เยาวชนเข้าใจและนำคำหรือสำนวนที่เรียนรู้ไปใช้ในการสื่อสาร

๔. การเตรียมสถานที่

สถานที่ควรสัมพันธ์กับลักษณะของกิจกรรมและเอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วม กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอาจใช้วัดหรือพื้นที่ที่จัดบรรยากาศให้สัมพันธ์กับกิจกรรม ส่วนกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีชุมชนสามารถใช้พื้นที่ชุมชนหรือจัดสถานการณ์จำลองภายในโรงเรียนได้

สำหรับกิจกรรมสร้างสื่อ ควรมีพื้นที่สำหรับการทำงานกลุ่ม การเขียนบท การบันทึกภาพหรือเสียง และการนำเสนอผลงาน โดยคำนึงถึงความสะดวกและความปลอดภัยของผู้เข้าร่วม

๕. การเตรียมเครื่องมือวัดและประเมินผล

ก่อนดำเนินกิจกรรมควรเตรียมแบบวัดก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินความพึงพอใจ แบบประเมินผลงาน และแบบบันทึกผลให้ครบ พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบการสังเกตและการบันทึกข้อมูลในแต่ละช่วง

การประเมินควรดำเนินควบคู่กับกิจกรรม โดยไม่รบกวนบรรยากาศการเรียนรู้ แบบวัดก่อนดำเนินกิจกรรมใช้ก่อนเริ่มกิจกรรมที่ ๑ แบบสังเกตใช้ระหว่างกิจกรรมทั้ง ๔ ส่วนแบบวัดหลังดำเนินกิจกรรมและแบบประเมินความพึงพอใจใช้เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมทั้งหมด

๔.๒ การเตรียมผู้ดำเนินกิจกรรมและผู้มีส่วนร่วม

การดำเนินรูปแบบอาศัยบุคคลหลายฝ่าย จึงควรกำหนดหน้าที่ก่อนเริ่มกิจกรรม เพื่อป้องกันการซ้ำซ้อนและทำให้แต่ละฝ่ายทราบว่าตนเข้ามามีส่วนร่วมในช่วงใด

ผู้มีส่วนร่วม	การเตรียมความพร้อม	บทบาทในการดำเนินกิจกรรม
พระสงฆ์	เตรียมคำศัพท์ เรื่องเล่า เนื้อหาธรรมะ และบริบททางศาสนา	ถ่ายทอดภาษา สนทนา เล่าเรื่อง และร่วมกิจกรรมกับเยาวชน
ครู	ศึกษาคู่มือ เตรียมกิจกรรม สื่อ และเครื่องมือ	จัดกระบวนการ ประสานผู้เกี่ยวข้อง ดูแลเวลา และติดตามการเรียนรู้
ผู้สูงอายุ/ปราชญ์ชาวบ้าน	เตรียมคำ สำนวน เรื่องเล่า และความรู้เกี่ยวกับวิถีชุมชน	ถ่ายทอดภาษาและภูมิปัญญา สนทนา และให้ข้อมูลแก่เยาวชน
ครอบครัว	รับทราบกิจกรรมและแนวทางการใช้ภาษากับเยาวชน	สนับสนุนการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน
ผู้นำชุมชน/หน่วยงานท้องถิ่น	ประสานพื้นที่ บุคคล หรือทรัพยากรที่จำเป็น	สนับสนุนการจัดกิจกรรมและการนำผลงานไปใช้
สมาชิกในชุมชน	รับทราบลักษณะกิจกรรมและช่วงที่เข้าร่วม	เป็นแหล่งเรียนรู้ ร่วมสนทนา และร่วมถ่ายทอดประสบการณ์
เยาวชน	รับทราบวัตถุประสงค์และขั้นตอนกิจกรรม	ฟัง ฝึกใช้ภาษา สนทนา ทำงานกลุ่ม สร้างผลงาน และถ่ายทอดภาษา

ก่อนเริ่มดำเนินงานควรมีการชี้แจงร่วมกันอย่างน้อยหนึ่งครั้ง โดยเฉพาะผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในกิจกรรม เพื่อให้เข้าใจเป้าหมายของการฟื้นฟูภาษาและไม่เปลี่ยนกิจกรรมไปเป็นการบรรยายเนื้อหาเพียงฝ่ายเดียว

๔.๓ การเตรียมเนื้อหา สื่อ และแหล่งเรียนรู้

สื่อที่ใช้ในรูปแบบควรช่วยให้เยาวชนได้ฟัง พูด สนทนา ลงมือปฏิบัติ และสร้างผลงาน สื่อจึงควรสัมพันธ์กับกิจกรรมและไม่ทำหน้าที่แทนการใช้ภาษาระหว่างบุคคล

สื่อหลักที่ควรเตรียม ได้แก่ บัตรคำศัพท์และสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ บัตรสถานการณ์ เรื่องเล่าหรือนิทานธรรมะ ภาพเกี่ยวกับอาหาร ประเพณี อาชีพ และวิถีชีวิต ใบงาน อุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง ตลอดจนวัสดุสำหรับสร้างผลงานของเยาวชน

แหล่งเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่ที่เอกสารหรือสื่อประกอบกิจกรรม แต่รวมถึงพระสงฆ์ ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ครอบครัว ตลาด วัด โรงเรียน พื้นที่ประกอบอาชีพ และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชุมชน ผู้ดำเนินกิจกรรมสามารถเลือกใช้ตามความพร้อมของพื้นที่

๔.๔ ตารางกำหนดการดำเนินกิจกรรม

การดำเนินงานกำหนดระยะเวลารวม ๖ ชั่วโมง ประกอบด้วยการทำแบบวัดก่อนดำเนินกิจกรรม ๓๐ นาที กิจกรรมการเรียนรู้ ๔ กิจกรรม รวม ๕ ชั่วโมง และการทำแบบวัดหลังดำเนินกิจกรรมพร้อมประเมินความพึงพอใจ ๓๐ นาที

เวลา	รายการ	ระยะเวลา
๐๘.๓๐–๐๙.๐๐ น.	แบบวัดก่อนดำเนินกิจกรรม	๓๐ นาที
๐๙.๐๐–๑๐.๐๐ น.	กิจกรรมที่ ๑ สวดมนต์–ฟังธรรม ภาษาถิ่นใต้สื่อใจ	๑ ชั่วโมง
๑๐.๐๐–๑๑.๐๐ น.	กิจกรรมที่ ๒ ธรรมะเล่าเรื่อง วิถีใต้	๑ ชั่วโมง
๑๑.๐๐–๑๒.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	๑ ชั่วโมง
๑๒.๐๐–๑๓.๓๐ น.	กิจกรรมที่ ๓ ภาษาใต้ในวิถีวัฒนธรรมชุมชน	๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที
๑๓.๓๐–๑๕.๐๐ น.	กิจกรรมที่ ๔ สร้างสื่อภาษาใต้และเครือข่ายสืบสานวัฒนธรรม	๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที
๑๕.๐๐–๑๕.๓๐ น.	แบบวัดหลังดำเนินกิจกรรมและแบบประเมินความพึงพอใจ	๓๐ นาที

หมายเหตุ ระยะเวลา ๖ ชั่วโมงไม่นับรวมเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน

ตารางกำหนดการสามารถปรับเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดให้สัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียน วัด หรือชุมชนได้ แต่ควรรักษาระยะเวลาของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมและลำดับของกระบวนการไว้ เพื่อให้กิจกรรมทั้ง ๔ เชื่อมต่อกันตามรูปแบบที่กำหนดไว้


การฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้
ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม
อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
คู่มือกิจกรรม
การฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้
แผนการจัดกิจกรรม


กั้ง
หยัง
หนัด
บอก
ตอ
กอบ
หรอย
ช้า
บัตรคำ
ภาษาไทยถิ่นใต้

บทที่ ๕

รายละเอียดกิจกรรมตามรูปแบบ

กิจกรรมตามรูปแบบกำหนดไว้ ๔ กิจกรรม โดยแต่ละกิจกรรมสัมพันธ์กับกระบวนการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้แต่ละขั้น และจัดเรียงให้ผู้เข้าร่วมพัฒนาจากการฟังและเข้าใจภาษา ไปสู่การฝึกใช้ การใช้ภาษาในวิถีชุมชน และการสร้างสื่อเพื่อถ่ายทอดต่อ การดำเนินกิจกรรมควรเปิดโอกาสให้เยาวชนลงมือปฏิบัติจริง ใช้ภาษาในการสื่อสาร และเรียนรู้ร่วมกับพระสงฆ์ ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกในชุมชน

๕.๑ กิจกรรมที่ ๑ สวดมนต์–ฟังธรรม ภาษาถิ่นใต้สื่อใจ

ระยะเวลา ๑ ชั่วโมง

กระบวนการที่รองรับ รับภาษาและเข้าใจบริบท

๕.๑.๑ สาระสำคัญ

กิจกรรมนี้ใช้วัดและบริบททางศาสนาเป็นพื้นที่สำหรับการรับภาษา โดยให้เยาวชนได้ฟังคำศัพท์สำนวน และบทสนทนาภาษาไทยถิ่นใต้จากพระสงฆ์และผู้รู้ พร้อมทำความเข้าใจความหมาย วิธีใช้ และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญ การฟังธรรม การทักทาย และการสื่อสารในวัด เป้าหมายสำคัญคือทำให้เยาวชนได้ยินภาษาในบริบทที่มีความหมายและเริ่มเชื่อมคำที่ได้ยินกับสถานการณ์จริง

๕.๑.๒ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เยาวชนเข้าใจคำศัพท์และสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ที่ใช้ในบริบททางศาสนา

๒. เพื่อให้เยาวชนเข้าใจความหมายและบริบทการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสื่อสารภายในวัด

๓. เพื่อให้เยาวชนได้ฝึกฟัง สนทนา และทดลองใช้คำหรือสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้

๕.๑.๓ สาระการเรียนรู้

เนื้อหาประกอบด้วยคำศัพท์และสำนวนเกี่ยวกับการทำบุญ การฟังธรรม การทักทาย การสนทนากับพระสงฆ์ การช่วยงานวัด และกิจกรรมทางศาสนา โดยเลือกคำที่พบหรือใช้จริงในพื้นที่และเหมาะกับวัยของผู้เข้าร่วม

๕.๑.๔ ผู้มีส่วนร่วมและบทบาท

พระสงฆ์ทำหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาและยกตัวอย่างการใช้ภาษา ครูช่วยอธิบายขั้นตอนและสนับสนุนการเรียนรู้ ผู้รู้ในชุมชนช่วยอธิบายคำหรือสำนวนเพิ่มเติม ส่วนเยาวชนทำหน้าที่ฟัง ซักถาม ฝึกออกเสียง สนทนา และทดลองใช้ภาษา

๕.๑.๕ สื่อและอุปกรณ์

๑. บัตรคำศัพท์และสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้

๒. ตัวอย่างบทสนทนา

๓. บัตรสถานการณ์

๔. ภาพประกอบเกี่ยวกับวัดและกิจกรรมทางศาสนา

๕. ใบงานบันทึกคำศัพท์

๕.๑.๖ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ ๑ นำเข้าสู่กิจกรรม ๑๐ นาที

พระสงฆ์หรือผู้ดำเนินกิจกรรมชวนเยาวชนพูดคุยเกี่ยวกับประสบการณ์การไปวัด การทำบุญ หรือการเข้าร่วมงานทางศาสนา พร้อมถามว่ามีคำภาษาไทยถิ่นใต้คำใดที่เคยได้ยินจากพระสงฆ์ ผู้สูงอายุ หรือคนในชุมชน

ขั้นที่ ๒ เรียนรู้คำศัพท์และสำนวน ๑๕ นาที

พระสงฆ์หรือผู้รู้ยกตัวอย่างคำศัพท์และสำนวนที่ใช้ในบริบททางศาสนา พร้อมอธิบายความหมายและยกตัวอย่างสถานการณ์ เยาวชนฟังและฝึกออกเสียง จากนั้นบันทึกคำที่ตนสนใจลงในใบงาน

ขั้นที่ ๓ ฟังและจับใจความ ๑๕ นาที

พระสงฆ์เล่าเรื่องสั้นหรือเหตุการณ์เกี่ยวกับการทำบุญ การช่วยงานวัด หรือการใช้ชีวิตในชุมชน โดยใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในระดับที่เยาวชนสามารถติดตามได้ จากนั้นให้เยาวชนตอบคำถามเกี่ยวกับใจความและคำที่ได้ยิน

ขั้นที่ ๔ ฝึกสนทนา ๑๕ นาที

เยาวชนจับคู่หรือแบ่งกลุ่มย่อย เลือกบัตรสถานการณ์ เช่น การทักทายพระสงฆ์ การสอบถามเรื่องงานบุญ หรือการช่วยงานวัด แล้วฝึกสร้างบทสนทนาสั้น ๆ โดยใช้คำหรือสำนวนที่ได้เรียนรู้

ขั้นที่ ๕ สรุปกิจกรรม ๕ นาที

เยาวชนเลือกคำหรือสำนวนที่ได้เรียนรู้คนละ ๑ คำ พร้อมบอกความหมายและสถานการณ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

๕.๑.๗ การวัดและประเมินผล

ประเมินจากการฟังและเข้าใจคำศัพท์ การตอบคำถาม การทดลองใช้คำหรือสำนวน ความกล้าในการสนทนา และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมประกอบการประเมิน

๕.๑.๘ ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

เยาวชนสามารถเข้าใจคำศัพท์และสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ในบริบททางศาสนาเพิ่มขึ้น และเริ่มนำคำที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในการสนทนาได้



ภาพประกอบ : กิจกรรมที่ ๑ **สวดมนต์–ฟังธรรม ภาษาถิ่นใต้สื่อใจ**

๕.๒ กิจกรรมที่ ๒ ธรรมะเล่าเรื่อง วิถีใต้

ระยะเวลา ๑ ชั่วโมง

กระบวนการที่รองรับ ฝึกใช้และถ่ายทอดภาษา

๕.๒.๑ สาระสำคัญ

กิจกรรมนี้ใช้เรื่องเล่า นิทานธรรมะ หรือนิทานที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนเป็นสื่อสำหรับการฝึกภาษา เยาวชนได้ฟังเรื่อง จับใจความ สังเกตคำศัพท์และสำนวน แล้วนำเรื่องที่ฟังมาเรียบเรียงและถ่ายทอดด้วยภาษาของตนเอง ทำให้การเรียนรู้ขยับจากการรับภาษาไปสู่การใช้ภาษา

๕.๒.๒ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เยาวชนสามารถจับใจความจากเรื่องเล่าที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้

๒. เพื่อให้เยาวชนเรียนรู้คำศัพท์และสำนวนจากเรื่องเล่า

๓. เพื่อให้เยาวชนฝึกเรียบเรียงและถ่ายทอดเรื่องด้วยภาษาไทยถิ่นใต้

๕.๒.๓ สาระการเรียนรู้

เนื้อหาประกอบด้วยเรื่องเล่าหรือนิทานธรรมะขนาดสั้น คำศัพท์และสำนวนที่ปรากฏในเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ ใจความสำคัญ และข้อคิดจากเรื่อง

๕.๒.๔ ผู้มีส่วนร่วมและบทบาท

พระสงฆ์หรือผู้รู้ทำหน้าที่เล่าเรื่องและอธิบายข้อคิด ผู้สูงอายุหรือปราชญ์ชาวบ้านช่วยเสริมคำศัพท์ สำนวน หรือเรื่องราวท้องถิ่น ครูช่วยจัดลำดับกิจกรรม ส่วนเยาวชนทำหน้าที่ฟัง วิเคราะห์ เรียบเรียง และเล่าเรื่อง

๕.๒.๕ สื่อและอุปกรณ์

๑. เรื่องเล่าหรือนิทานขนาดสั้น

๒. ใบงานจับใจความ

๓. บัตรคำศัพท์และสำนวน

๔. ภาพลำดับเหตุการณ์

๕. กระดาษสำหรับวางโครงเรื่อง

๕.๒.๖ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ ๑ นำเข้าสู่กิจกรรม ๕ นาที

ชวนเยาวชนพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องเล่าที่เคยได้ยินจากพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย พระสงฆ์ หรือผู้สูงอายุ

ขั้นที่ ๒ ฟังเรื่อง ๑๕ นาที

พระสงฆ์หรือผู้รู้เล่าเรื่องโดยใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ เยาวชนฟังและจดคำหรือสำนวนที่ไม่คุ้น

ขั้นที่ ๓ วิเคราะห์ใจความและภาษา ๑๕ นาที

ให้เยาวชนร่วมกันตอบคำถามเกี่ยวกับตัวละคร เหตุการณ์ ใจความสำคัญ และข้อคิด พร้อมอธิบายคำศัพท์และสำนวนที่พบในเรื่อง

ขั้นที่ ๔ ฝึกเรียบเรียงและเล่าเรื่อง ๒๐ นาที

แบ่งเยาวชนเป็นกลุ่มย่อย ให้แต่ละกลุ่มเรียบเรียงเรื่องที่ฟังด้วยภาษาของตนเอง แล้วผลัดกันเล่าเรื่องโดยใช้คำหรือสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ที่ได้เรียนรู้

ขั้นที่ ๕ สรุปกิจกรรม ๕ นาที

แต่ละกลุ่มสรุปคำหรือสำนวนที่ได้เรียนรู้และข้อคิดจากเรื่อง พร้อมแลกเปลี่ยนว่าคำใดสามารถนำไปใช้ในการสนทนาหรือเล่าเรื่องในชีวิตประจำวันได้

๕.๒.๗ การวัดและประเมินผล

ประเมินจากความสามารถในการจับใจความ การใช้คำศัพท์และสำนวน การเรียบเรียงเรื่อง การเล่าเรื่อง และการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม

๕.๒.๘ ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

เยาวชนสามารถนำคำศัพท์และสำนวนที่ได้ฟังมาใช้ในการเรียบเรียงและเล่าเรื่อง และมีความมั่นใจในการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้มากขึ้น



ภาพประกอบ : กิจกรรมที่ ๒ ธรรมะเล่าเรื่อง วิถีใต้

๕.๓ กิจกรรมที่ ๓ ภาษาใต้ในวิถีวัฒนธรรมชุมชน

ระยะเวลา ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที

กระบวนการที่รองรับ ใช้ภาษาในวิถีชุมชน

๕.๓.๑ สาระสำคัญ

กิจกรรมนี้มุ่งให้เยาวชนนำภาษาไทยถิ่นใต้ไปใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน โดยใช้เนื้อหาเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้าน ตลาด การทักทาย การซื้อขาย ประเพณี อาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นบริบทในการเรียนรู้ เยาวชนได้ฝึกใช้คำศัพท์และสำนวนกับบุคคลและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน รวมทั้งได้เรียนรู้จากผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกในชุมชนซึ่งเป็นผู้ใช้ภาษาและผู้ถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์จริง

๕.๓.๒ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เยาวชนเข้าใจคำศัพท์และสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

๒. เพื่อให้เยาวชนสามารถเลือกใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ให้สัมพันธ์กับบุคคลและสถานการณ์

๓. เพื่อให้เยาวชนได้ฝึกสนทนาและใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ร่วมกับผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกในชุมชน

๕.๓.๓ สาระการเรียนรู้

เนื้อหาประกอบด้วยคำศัพท์ สำนวน และบทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับการทักทาย อาหารพื้นบ้าน การซื้อขายในตลาด งานบุญ ประเพณี อาชีพ และภูมิปัญญาของชุมชน โดยเลือกเนื้อหาที่พบหรือใช้ในพื้นที่จริง เพื่อให้เยาวชนเข้าใจทั้งความหมายของคำและบริบทที่ใช้ภาษา

๕.๓.๔ ผู้มีส่วนร่วมและบทบาท

ผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้านทำหน้าที่ถ่ายทอดคำศัพท์ สำนวน ความหมาย และบริบทการใช้ภาษา สมาชิกในชุมชนช่วยสร้างสถานการณ์หรือยกตัวอย่างการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ครูช่วยจัดกระบวนการและสนับสนุนการฝึก ส่วนเยาวชนทำหน้าที่ฟัง ซักถาม สนทนา แสดงบทบาทสมมติ และนำคำหรือสำนวนที่เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ที่กำหนด

๕.๓.๕ สื่อและอุปกรณ์

๑. ภาพหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับอาหาร ตลาด ประเพณี และวิถีชีวิต

๒. บัตรคำศัพท์และสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้

๓. บัตรสถานการณ์

๔. ตัวอย่างบทสนทนา

๕. อุปกรณ์สำหรับจำลองสถานการณ์ซื้อขายหรือกิจกรรมในชุมชน

๖. ใบงานกิจกรรมที่ ๓

๕.๓.๖ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ ๑ นำเข้าสู่กิจกรรม ๑๐ นาที

ผู้ดำเนินกิจกรรมนำภาพ สิ่งของ หรือเรื่องราวเกี่ยวกับอาหาร ตลาด งานบุญ ประเพณี หรืออาชีพในชุมชนมาใช้เป็นจุดเริ่มต้น แล้วชวนเยาวชนสนทนาว่าแต่ละสิ่งเรียกว่าอย่างไรในภาษาไทยถิ่นใต้ และเคยได้ยินคำหรือสำนวนใดจากคนในครอบครัวหรือชุมชน

ขั้นที่ ๒ เรียนรู้คำศัพท์และบริบท ๒๐ นาที

ผู้สูงอายุหรือปราชญ์ชาวบ้านนำเสนอคำศัพท์และสำนวนที่สัมพันธ์กับวิถีชุมชน พร้อมอธิบายความหมาย วิธีใช้ และยกตัวอย่างสถานการณ์ เยาวชนซักถามคำที่ไม่คุ้นและบันทึกคำที่สนใจลงในใบงาน

ขั้นที่ ๓ เลือกภาษาให้สัมพันธ์กับสถานการณ์ ๑๕ นาที

แบ่งเยาวชนเป็นกลุ่มย่อย ให้แต่ละกลุ่มเลือกหรือจับบัตรสถานการณ์ เช่น การซื้ออาหารในตลาด การพูดคุยกับผู้สูงอายุ การช่วยงานบุญ การเล่าเรื่องอาหารพื้นบ้าน หรือการสอบถามเกี่ยวกับอาชีพ แล้วร่วมกันเลือกคำหรือสำนวนที่เหมาะกับสถานการณ์นั้น

ขั้นที่ ๔ ฝึกสถานการณ์จำลอง ๒๕ นาที

แต่ละกลุ่มจัดทำบทสนทนาสั้น ๆ และแบ่งบทบาท เช่น ผู้ซื้อ ผู้ขาย ผู้สูงอายุ เยาวชน หรือผู้ร่วมงานประเพณี จากนั้นแสดงสถานการณ์จำลองโดยใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ตามบริบทที่กำหนด

ขั้นที่ ๕ แลกเปลี่ยนกับผู้รู้ ๑๕ นาที

ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้รู้ร่วมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคำที่ใช้ ความหมาย และความเหมาะสมของภาษา พร้อมยกตัวอย่างวิธีพูดที่ใช้ในชุมชน

ขั้นที่ ๖ สรุปกิจกรรม ๕ นาที

เยาวชนร่วมกันสรุปคำหรือสำนวนที่ได้เรียนรู้ และยกตัวอย่างสถานการณ์ที่สามารถนำภาษาไทยถิ่นใต้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๕.๓.๗ การวัดและประเมินผล

ประเมินจากความเข้าใจคำศัพท์และสำนวน การเลือกใช้ภาษาให้สัมพันธ์กับสถานการณ์ ความกล้าในการสนทนา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนกับผู้รู้ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมและใบงานกิจกรรมที่ ๓ ประกอบการประเมิน

๕.๓.๘ ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

เยาวชนสามารถใช้คำศัพท์และสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนได้มากขึ้น เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษา บุคคล และบริบททางวัฒนธรรม และมีความมั่นใจในการสื่อสารกับคนในชุมชน



ภาพประกอบ: กิจกรรมที่ ๓ ภาษาใต้ในวิถีวัฒนธรรมชุมชน

๕.๔ กิจกรรมที่ ๔ สร้างสื่อภาษาใต้และเครือข่ายสืบสานวัฒนธรรม

ระยะเวลา ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที

กระบวนการที่รองรับ สร้างสื่อและขยายการมีส่วนร่วม

๕.๔.๑ สาระสำคัญ

กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้เยาวชนนำคำศัพท์ สำนวน เรื่องเล่า และประสบการณ์ที่ได้จากกิจกรรมก่อนหน้ามาสร้างเป็นสื่อหรือผลงานของกลุ่ม โดยเลือกเนื้อหาที่สัมพันธ์กับภาษา วิถีชีวิต ศาสนา หรือวัฒนธรรมของชุมชน เยาวชนมีบทบาทตั้งแต่การเลือกประเด็น วางแผน เขียนบท ผลิตสื่อ ตรวจสอบภาษา

และนำเสนอผลงาน ทำให้การเรียนรู้เปลี่ยนจากการใช้ภาษาในกิจกรรมไปสู่การใช้ภาษาเพื่อสร้างสารและถ่ายทอดต่อ

๕.๔.๒ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เยาวชนนำความรู้ด้านภาษาไทยถิ่นใต้และวัฒนธรรมของชุมชนมาสร้างผลงาน

๒. เพื่อให้เยาวชนได้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการวางแผน ผลิต และนำเสนอผลงาน

๓. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีบทบาทเป็นผู้สร้างและผู้ถ่ายทอดภาษาไทยถิ่นใต้

๔. เพื่อเชื่อมผลงานของเยาวชนกับโรงเรียน วัด ครอบครัว และชุมชน

๕.๔.๓ สาระการเรียนรู้

เนื้อหาประกอบด้วยคำศัพท์ สำนวน เรื่องเล่า เนื้อหาทางศาสนา อาหาร ประเพณี วิถีชีวิต และภูมิปัญญาที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมก่อนหน้า รวมทั้งการกำหนดประเด็น การเขียนโครงเรื่อง การแบ่งหน้าที่ การเลือกประเภทสื่อ การตรวจสอบภาษา และการนำเสนอผลงาน

๕.๔.๔ ผู้มีส่วนร่วมและบทบาท

เยาวชนทำหน้าที่เลือกเรื่อง วางแผน เขียนบท ผลิตสื่อ และนำเสนอผลงาน ครูช่วยให้คำแนะนำด้านการจัดเนื้อหาและการผลิตสื่อ ผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้านช่วยตรวจสอบคำศัพท์ สำนวน และข้อมูลทางวัฒนธรรม พระสงฆ์ให้คำแนะนำเมื่อเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศาสนา ส่วนผู้นำชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นช่วยสนับสนุนพื้นที่หรือช่องทางสำหรับการนำผลงานไปใช้ต่อ

๕.๔.๕ สื่อและอุปกรณ์

๑. โทรศัพท์มือถือ กล้อง หรืออุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง

๒. เครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์สำหรับจัดทำสื่อ

๓. กระดาษ โปสเตอร์ และอุปกรณ์วาดเขียน

๔. ใบวางแผนกิจกรรมที่ ๔

๕. บัตรคำศัพท์และสำนวนที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมก่อนหน้า

๖. ตัวอย่างสื่อ เช่น คลิปวิดีโอ เรื่องเล่า โปสเตอร์ หรืออินโฟกราฟิก

๕.๔.๖ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ ๑ เลือกประเด็น ๑๐ นาที

แบ่งเยาวชนเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๕–๖ คน ให้แต่ละกลุ่มเลือกเรื่องที่ต้องการนำเสนอ เช่น คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ เรื่องเล่าจากผู้สูงอายุ อาหารพื้นบ้าน งานบุญ ประเพณี วิถีตลาด หรือภูมิปัญญาของชุมชน

ขั้นที่ ๒ วางแผนและเขียนโครงสื่อ ๒๐ นาที

แต่ละกลุ่มกำหนดชื่อผลงาน ประเภทของสื่อ เนื้อหา กลุ่มผู้รับสาร คำหรือสำนวนที่จะใช้ และแบ่งหน้าที่ของสมาชิก เช่น ผู้เขียนบท ผู้พูด ผู้บันทึกภาพ ผู้จัดทำสื่อ และผู้นำเสนอ

ขั้นที่ ๓ ตรวจสอบภาษาและเนื้อหา ๑๐ นาที

นำโครงเรื่องหรือบทที่จัดทำขึ้นให้ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือพระสงฆ์ตรวจสอบความหมาย ความเหมาะสมของคำ และความถูกต้องของเนื้อหาก่อนผลิตผลงาน

ขั้นที่ ๔ ผลิตสื่อหรือผลงาน ๒๕ นาที

เยาวชนลงมือสร้างผลงานตามแผน เช่น ถ่ายคลิปวิดีโอ จัดทำโปสเตอร์ เขียนเรื่องเล่า บันทึกบทสนทนา หรือเตรียมการแสดง โดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมตามหน้าที่ที่ได้รับ

ขั้นที่ ๕ นำเสนอและแลกเปลี่ยน ๒๐ นาที

แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน พร้อมอธิบายประเด็นที่เลือก คำหรือสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ที่ใช้ และแนวคิดของผลงาน ครู ผู้รู้ และเยาวชนกลุ่มอื่นร่วมให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ ๖ วางแผนการนำผลงานไปใช้ต่อ ๕ นาที

แต่ละกลุ่มเสนอพื้นที่หรือช่องทางที่สามารถนำผลงานไปใช้ เช่น โรงเรียน วัด งานประเพณี นิทรรศการชุมชน หรือสื่อออนไลน์

๕.๔.๗ การวัดและประเมินผล

ประเมินจากความสัมพันธ์ของเนื้อหากับภาษาและวัฒนธรรมของชุมชน การใช้คำหรือสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ ความเหมาะสมของภาษา การทำงานร่วมกันของสมาชิก การนำความรู้จากผู้รู้มาใช้ และความสามารถในการนำผลงานไปเผยแพร่หรือใช้ต่อ โดยใช้แบบประเมินผลงานกิจกรรมที่ ๔ และแบบสังเกตพฤติกรรมประกอบการประเมิน

๕.๔.๘ ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

เยาวชนสามารถนำภาษาไทยถิ่นใต้ไปใช้ในการสร้างสื่อหรือผลงานที่สัมพันธ์กับชุมชน มีส่วนร่วมในการทำงานและถ่ายทอดเรื่องราวทางภาษาและวัฒนธรรม และมีช่องทางนำผลงานไปใช้ต่อในโรงเรียน วัด ครอบครัว หรือชุมชน



ภาพประกอบ: กิจกรรมที่ ๔ สร้างสื่อภาษาใต้และเครือข่ายสืบสานวัฒนธรรม



ภาพประกอบ: การนำเสนอผลงานภาษาไทยถิ่นใต้ต่อชุมชน

บทที่ ๖

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลของรูปแบบกำหนดให้ดำเนินการ ๓ ช่วง ได้แก่ ก่อนดำเนินกิจกรรม ระหว่างดำเนินกิจกรรม และหลังดำเนินกิจกรรม เพื่อให้เห็นทั้งความรู้และความเข้าใจด้านภาษาไทยถิ่นใต้ พฤติกรรมการใช้ภาษา การมีส่วนร่วมของเยาวชน และความคิดเห็นต่อกิจกรรม การประเมินจึงไม่ได้พิจารณาเฉพาะคะแนนจากแบบวัด แต่ใช้ข้อมูลจากการสังเกตและการประเมินความพึงพอใจร่วมกัน

๖.๑ การประเมินก่อนดำเนินกิจกรรม

ก่อนเริ่มกิจกรรม ผู้ดำเนินงานใช้แบบวัดการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ จำนวน ๒๐ ข้อ คะแนนเต็ม ๒๐ คะแนน เพื่อประเมินพื้นฐานของเยาวชนด้านคำศัพท์และสำนวน การเข้าใจภาษาจากบริบท การใช้ภาษาในบริบททางศาสนาและวัฒนธรรม และการเลือกใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในชีวิตประจำวัน

แบบวัดเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ ๔ ตัวเลือก ใช้เวลา ๓๐ นาที และใช้ชุดเดียวกันทั้งก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบผลการเปลี่ยนแปลงภายหลังการเข้าร่วมรูปแบบได้

การประเมินก่อนดำเนินกิจกรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วม ไม่ควรใช้เพื่อแบ่งระดับหรือทำให้เยาวชนกังวลต่อความสามารถในการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้

๖.๒ การประเมินระหว่างดำเนินกิจกรรม

ระหว่างดำเนินกิจกรรมใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้และการมีส่วนร่วม จำนวน ๑๕ ข้อ ครอบคลุม ๔ ด้าน ได้แก่

๑. การฟังและความเข้าใจภาษาไทยถิ่นใต้

๒. การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสื่อสาร

๓. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม

๔. การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

แบบสังเกตใช้มาตรประเมิน ๓ ระดับ ได้แก่ ๓ หมายถึง แสดงพฤติกรรมได้ด้วยตนเอง ๒ หมายถึง แสดงพฤติกรรมเมื่อได้รับการกระตุ้นหรือช่วยเหลือ และ ๑ หมายถึง ยังไม่แสดงพฤติกรรม
ผู้สังเกตควรบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงระหว่างกิจกรรมทั้ง ๔ โดยพิจารณาทั้งการตอบสนองต่อคำถาม การใช้คำหรือสำนวน การสนทนา การทำงานกลุ่ม การแลกเปลี่ยนกับผู้รู้ และการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ควรให้คะแนนจากความรู้สึกโดยรวมเพียงอย่างเดียว

๖.๓ การประเมินหลังดำเนินกิจกรรม

หลังดำเนินกิจกรรมครบทั้ง ๔ กิจกรรม ใช้แบบวัดชุดเดียวกับก่อนดำเนินกิจกรรม จำนวน ๒๐ ข้อ เพื่อเปรียบเทียบผลก่อนและหลัง จากนั้นให้เยาวชนทำแบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน ๒๐ ข้อ ครอบคลุม ๕ ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสมของกิจกรรม การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม ความรู้และทักษะที่ได้รับ วิทยากรและการจัดการเรียนรู้ และประโยชน์และความพึงพอใจโดยรวม
ในกิจกรรมที่ ๔ ควรประเมินผลงานของเยาวชนเพิ่มเติม โดยพิจารณาการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ ความสัมพันธ์ของเนื้อหากับชุมชน การทำงานร่วมกัน และความสามารถในการนำผลงานไปใช้ต่อ

๖.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือประกอบการประเมินมี ๔ ชุดหลัก ดังนี้

เครื่องมือ	**ช่วงที่ใช้**	**สิ่งที่ประเมิน**
แบบวัดก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม ๒๐ ข้อ	ก่อนและหลัง	คำศัพท์ สำนวน ความเข้าใจบริบท และการเลือกใช้ภาษา
แบบสังเกตพฤติกรรม ๑๕ ข้อ	ระหว่างกิจกรรม	การฟัง การใช้ภาษา การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน
แบบประเมินความพึงพอใจ ๒๐ ข้อ	หลังดำเนินกิจกรรม	ความคิดเห็นต่อกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับ
แบบประเมินผลงานกิจกรรมที่ ๔	ระหว่างและหลังกิจกรรมที่ ๔	การใช้ภาษา เนื้อหา การทำงานร่วมกัน และการนำผลงานไปใช้ต่อ

เครื่องมือฉบับเต็มจัดไว้ในภาคผนวกของคู่มือ เพื่อให้ผู้ดำเนินกิจกรรมสามารถนำไปใช้ได้โดยตรง

๖.๕ เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม

แบบวัดจำนวน ๒๐ ข้อ กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ตอบถูก ให้ ๑ คะแนน

ตอบผิดหรือไม่ตอบ ให้ ๐ คะแนน

คะแนนเต็ม ๒๐ คะแนน

การแปลผลคะแนนกำหนดดังนี้

คะแนน	**ระดับ**
๑๗–๒๐	ดีมาก
๑๔–๑๖	ดี
๑๑–๑๓	ปานกลาง
๘–๑๐	น้อย
๐–๗	ควรส่งเสริมเพิ่มเติม

การพิจารณาผลควรดูทั้งคะแนนรายบุคคล ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม และความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม

๖.๖ เกณฑ์การประเมินพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมใช้มาตรประเมิน ๓ ระดับ โดยกำหนดการแปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย	**การแปลผล**
๒.๓๔–๓.๐๐	แสดงพฤติกรรมได้ด้วยตนเอง
๑.๖๗–๒.๓๓	แสดงพฤติกรรมเมื่อได้รับการกระตุ้นหรือช่วยเหลือ
๑.๐๐–๑.๖๖	ยังไม่แสดงพฤติกรรม

ควรพิจารณาผลทั้งรายข้อ รายด้าน และภาพรวม เพื่อให้เห็นว่าพฤติกรรมใดเกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง และพฤติกรรมใดยังต้องได้รับการสนับสนุน

๖.๗ เกณฑ์การประเมินความพึงพอใจ

แบบประเมินความพึงพอใจใช้มาตรประมาณค่า ๕ ระดับ ได้แก่ ๕ มากที่สุด ๔ มาก ๓ ปานกลาง ๒ น้อย และ ๑ น้อยที่สุด

การแปลผลค่าเฉลี่ยกำหนดดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
๔.๕๑–๕.๐๐	มากที่สุด
๓.๕๑–๔.๕๐	มาก
๒.๕๑–๓.๕๐	ปานกลาง
๑.๕๑–๒.๕๐	น้อย
๑.๐๐–๑.๕๐	น้อยที่สุด

การสรุปผลควรวิเคราะห์ทั้งรายด้านและภาพรวม เพื่อดูว่าผู้เข้าร่วมมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมส่วนใดในระดับใด และมีข้อเสนอสำหรับปรับการดำเนินกิจกรรมอย่างไร

๖.๘ การสรุปผลการใช้รูปแบบ

เมื่อดำเนินกิจกรรมและประเมินผลครบทุกช่วงแล้ว ผู้ดำเนินงานควรนำข้อมูลจากแบบวัดก่อนและหลัง แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินความพึงพอใจ และผลงานจากกิจกรรมที่ ๔ มาพิจารณาร่วมกัน โดยสรุปผลใน ๔ ประเด็น ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจภาษาไทยถิ่นใต้ การใช้ภาษาในการสื่อสาร การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และการเห็นคุณค่าหรือการนำภาษาไปใช้ต่อ

การสรุปผลจากข้อมูลหลายด้านจะช่วยให้เห็นผลของการใช้รูปแบบได้มากกว่าการพิจารณาคะแนนเพียงอย่างเดียว และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ปรับกิจกรรมหรือวางแผนการขยายผลในครั้งต่อไปได้



บทที่ ๗

การนำรูปแบบไปใช้และการขยายผล

การนำรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมไปใช้ ไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่เฉพาะการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา แต่สามารถนำหลักการ องค์ประกอบ และกระบวนการของรูปแบบไปปรับใช้กับโรงเรียน วัด และชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้ การปรับใช้ควรรักษาแกนหลักของรูปแบบไว้ และปรับรายละเอียดด้านภาษา เนื้อหา บุคคล สถานที่ และสื่อให้สัมพันธ์กับพื้นที่

๗.๑ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

ก่อนนำรูปแบบไปใช้ ผู้ดำเนินงานควรศึกษาบริบทของพื้นที่และตรวจสอบความพร้อมของผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเยาวชน พระสงฆ์ ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน และบุคคลที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม จากนั้นจึงกำหนดเนื้อหาภาษาไทยถิ่นใต้ที่จะใช้ในกิจกรรม โดยเลือกคำศัพท์ สำนวน เรื่องเล่า และสถานการณ์ที่พบในพื้นที่จริง

การดำเนินกิจกรรมควรรักษากระบวนการฟื้นฟูภาษา ๔ ขั้น ได้แก่ ขั้นรับภาษาและเข้าใจบริบท ขั้นฝึกใช้และถ่ายทอดภาษา ขั้นใช้ภาษาในวิถีชุมชน และขั้นสร้างสื่อและขยายการมีส่วนร่วม เนื่องจากแต่ละขั้นมีหน้าที่ต่างกันและเชื่อมต่อกันตั้งแต่การเรียนรู้ภาษาไปจนถึงการนำภาษาไปใช้และถ่ายทอดต่อ

กิจกรรมทั้ง ๔ สามารถปรับรายละเอียดได้ตามความพร้อมของพื้นที่ เช่น เปลี่ยนเรื่องเล่า เปลี่ยนสถานการณ์จำลอง เลือกประเพณีหรืออาหารที่เป็นลักษณะเฉพาะของชุมชน หรือเปลี่ยนประเภทของสื่อที่เยาวชนสร้าง แต่การปรับกิจกรรมควรคงวัตถุประสงค์ของแต่ละขั้นไว้

๗.๒ การปรับใช้ตามบริบทพื้นที่

ภาษาไทยถิ่นใต้มีความแตกต่างด้านคำศัพท์ สำเนียง และวิธีใช้ในแต่ละจังหวัดหรือแต่ละชุมชน ผู้ดำเนินกิจกรรมจึงไม่ควรนำคำศัพท์ในคู่มือไปใช้โดยไม่ตรวจสอบกับผู้ใช้ภาษาในพื้นที่ ควรให้ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้รู้ในชุมชนช่วยตรวจสอบคำ ความหมาย การออกเสียง และบริบทการใช้ก่อนจัดกิจกรรม

เนื้อหาทางวัฒนธรรมสามารถปรับตามลักษณะของพื้นที่ เช่น ประเพณีท้องถิ่น อาหาร อาชีพ เรื่องเล่า สถานที่สำคัญ หรือภูมิปัญญาของชุมชน ส่วนกิจกรรมทางศาสนาสามารถเลือกเนื้อหาที่สัมพันธ์กับกิจกรรมของวัดและชุมชนนั้น โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยของเยาวชน

จำนวนผู้เข้าร่วมสามารถปรับตามสถานที่และจำนวนผู้ดำเนินกิจกรรม หากมีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก ควรแบ่งเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสพูด สนทนา และลงมือทำกิจกรรม การจัดกลุ่มไม่ควรมีขนาดใหญ่จนสมาชิกบางคนไม่มีโอกาสใช้ภาษา

๗.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ใช้คู่มือ

การใช้รูปแบบควรให้ความสำคัญกับการใช้ภาษามากกว่าการสอนเนื้อหา ผู้ดำเนินกิจกรรมจึงควรลดการบรรยายและเพิ่มช่วงที่เยาวชนได้ฟัง พูด ถามตอบ สนทนา เล่าเรื่อง และทำงานร่วมกับผู้อื่น หากเยาวชนยังใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ไม่คล่อง ไม่ควรเร่งให้พูดเป็นประโยคยาวตั้งแต่เริ่มกิจกรรม แต่สามารถเริ่มจากคำหรือข้อความสั้น ๆ แล้วเพิ่มระดับการใช้ภาษาตามความพร้อม

ผู้รู้ในชุมชนควรทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดและคู่สนทนามากกว่าผู้บรรยาย การอธิบายคำศัพท์ควรมีตัวอย่างสถานการณ์ประกอบ เพื่อให้เยาวชนเห็นว่าคำนั้นใช้กับใครและใช้ในสถานการณ์ใด หากพบคำที่มีรูปหรือความหมายต่างกันในแต่ละชุมชน ควรเปิดพื้นที่ให้ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนความแตกต่างนั้น ไม่ควรกำหนดว่ารูปใดเป็นรูปที่ถูกต้องเพียงรูปเดียวโดยไม่มีข้อมูลจากผู้ใช้ภาษาในพื้นที่

การสร้างบรรยากาศของกิจกรรมควรทำให้เยาวชนกล้าทดลองใช้ภาษา การออกเสียงหรือเลือกใช้คำที่ยังไม่ตรงกับการใช้ของคนในพื้นที่ควรใช้เป็นโอกาสในการเรียนรู้และให้ผู้รู้ช่วยเสนอวิธีใช้ที่พบในชุมชน

๗.๔ แนวทางการขยายผล

การขยายผลควรเริ่มจากการนำภาษาไทยถิ่นใต้กลับไปใช้ในพื้นที่ที่เยาวชนมีส่วนร่วมอยู่แล้ว เช่น ห้องเรียน กิจกรรมของโรงเรียน วัด ครอบครัว งานประเพณี และกิจกรรมของชุมชน โดยไม่จำเป็นต้องจัดเป็นโครงการขนาดใหญ่ทุกครั้ง โรงเรียนอาจจัดช่วงเล่าเรื่องภาษาใต้ วัดอาจเปิดพื้นที่ให้เยาวชนร่วมกิจกรรมและสนทนากับผู้สูงอายุ ส่วนครอบครัวสามารถสนับสนุนการใช้ภาษาถิ่นในการพูดคุยในชีวิตประจำวัน

ผลงานจากกิจกรรมที่ ๔ สามารถนำมาใช้ในการขยายผลได้ เช่น คลิปวิดีโอ เรื่องเล่า บทสนทนา โปสเตอร์ หรือสื่อเกี่ยวกับคำศัพท์และวัฒนธรรมของชุมชน โดยนำไปจัดแสดงหรือเผยแพร่ผ่านพื้นที่ของโรงเรียน วัด และชุมชน การเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์สามารถทำได้โดยเลือกเนื้อหาที่เหมาะกับผู้รับสารและตรวจสอบความถูกต้องของภาษาก่อนเผยแพร่

เยาวชนที่ผ่านกิจกรรมสามารถเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป เช่น ช่วยแนะนำคำศัพท์ เป็นผู้เล่าเรื่อง นำกิจกรรมกลุ่ม หรือร่วมผลิตสื่อกับเยาวชนรุ่นใหม่ การขยายผลในลักษณะนี้ทำให้เยาวชนไม่ได้อยู่ในฐานะผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพียงครั้งเดียว แต่สามารถเข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดภาษาแก่ผู้อื่น

๗.๕ การสร้างเครือข่ายสืบสานภาษาไทยถิ่นใต้

การขยายผลของรูปแบบควรเชื่อมผู้มีส่วนร่วมที่มีอยู่ในพื้นที่เข้าด้วยกัน โดยโรงเรียนสามารถประสานเยาวชนและครู วัดสนับสนุนพื้นที่และบุคลากร ผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้านเป็นแหล่งความรู้ ครอบครัวสนับสนุนการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ส่วนผู้นำชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นสามารถสนับสนุนพื้นที่กิจกรรม หรือการเผยแพร่ผลงาน

เครือข่ายในที่นี้ไม่จำเป็นต้องจัดตั้งเป็นองค์กรใหม่ แต่ควรมีผู้ประสานงานและมีช่องทางติดต่อระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถเชิญผู้รู้ จัดกิจกรรม ใช้พื้นที่ และนำผลงานของเยาวชนไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ ได้

๗.๖ การติดตามผลหลังการใช้รูปแบบ

หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้ดำเนินงานควรติดตามว่ามีการนำภาษาไทยถิ่นใต้ไปใช้ต่อหรือไม่ โดยอาจติดตามจากการสนทนาของเยาวชน การนำคำหรือสำนวนไปใช้ การเผยแพร่ผลงาน การเข้าร่วมกิจกรรมของวัดหรือชุมชน และการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมครั้งต่อไป

ข้อมูลจากการติดตามควรบันทึกลงในแบบบันทึกผล เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาว่าส่วนใดของกิจกรรมควรรักษาไว้ ส่วนใดควรปรับ และมีเนื้อหาหรือแหล่งเรียนรู้ใดที่ควรเพิ่มเติมในการนำรูปแบบไปใช้ครั้งต่อไป

๗.๗ สรุป

การนำรูปแบบไปใช้ควรรักษาหลักสำคัญของการฟื้นฟูภาษาไว้ คือ การทำให้เยาวชนมีพื้นที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ การเรียนรู้ร่วมกับคนต่างวัย การเชื่อมภาษาเข้ากับศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิต และการเปิดโอกาสให้เยาวชนมีบทบาทในการสร้างและถ่ายทอดภาษา รายละเอียดของกิจกรรมสามารถปรับตามบริบทของพื้นที่ได้ โดยใช้ภาษาและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนเป็นฐาน

เมื่อดำเนินกิจกรรมครบตามกระบวนการแล้ว การฟื้นฟูภาษาไม่ควรสิ้นสุดพร้อมกับกิจกรรม แต่ควรนำสิ่งที่เกิดขึ้นไปเชื่อมกับพื้นที่การใช้ภาษาในโรงเรียน วัด ครอบครัว และชุมชน เพื่อให้ภาษาไทยถิ่นใต้ยังคงมีพื้นที่ในการสื่อสารและการถ่ายทอดระหว่างคนต่างวัย

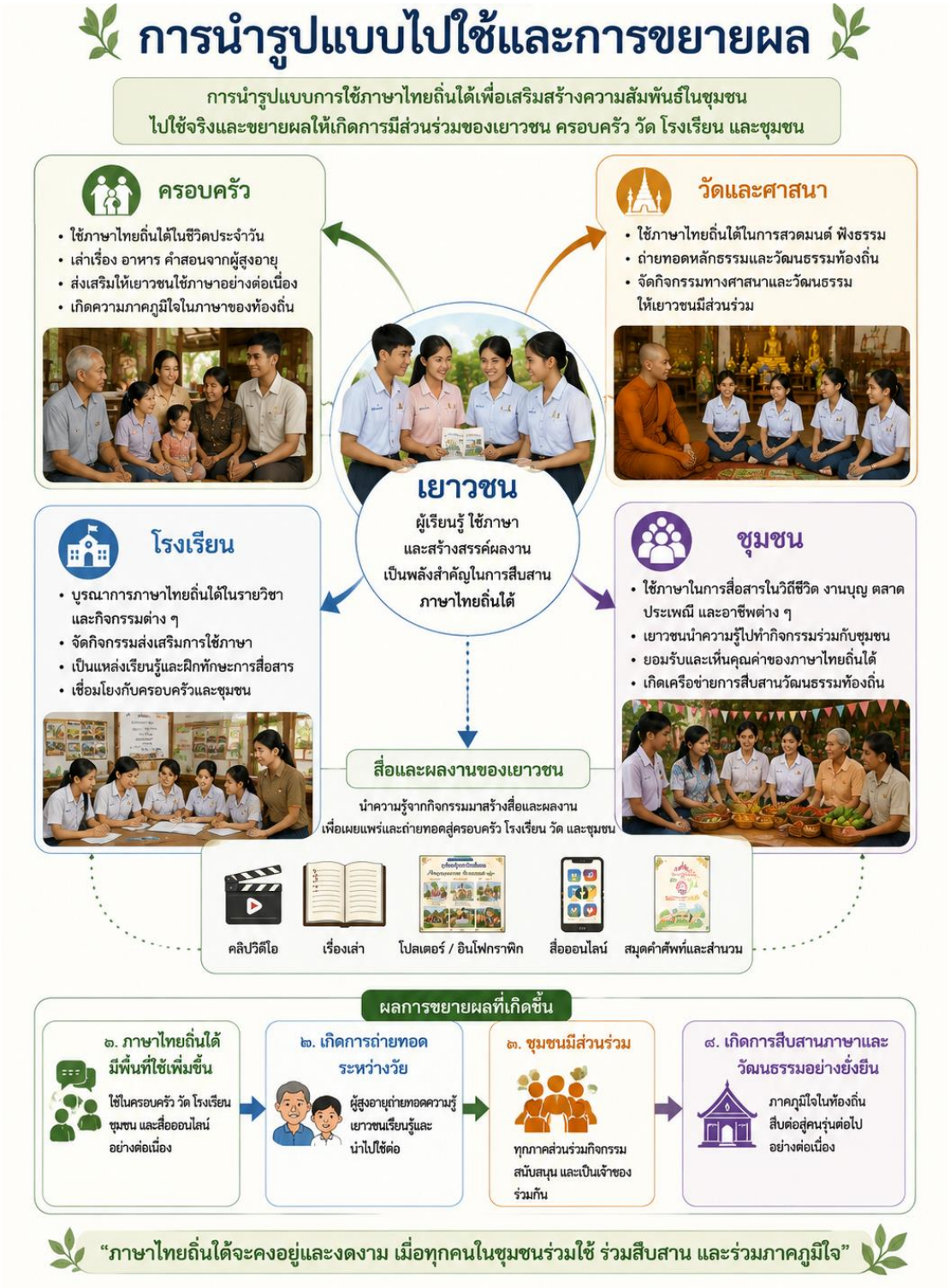

ภาพที่ ๗.๑ การนำรูปแบบไปใช้ในการขยายผล

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบวัดก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ชื่อ–นามสกุล .....

ชั้น ..... วันที่ .....

คำชี้แจง แบบวัดฉบับนี้มีจำนวน ๒๐ ข้อ ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องหรือเหมาะสมที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยใช้แบบวัดชุดเดียวกันก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม คะแนนเต็ม ๒๐ คะแนน

ด้านที่ ๑ คำศัพท์และสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้

๑. คำว่า “แหลง” ในภาษาไทยถิ่นใต้หมายถึงข้อใด

ก. เดิน

ข. พูด

ค. นั่ง

ง. กิน

๒. คำว่า “หลบบ้าน” หมายถึงข้อใด

ก. ไปตลาด

ข. กลับบ้าน

ค. ไปวัด

ง. ไปเที่ยว

๓. คำว่า “หรอย” ใช้ในความหมายใด

ก. อร่อย

ข. เงียบ

ค. ร้อน

ง. เร็ว

๔. คำว่า “พรือ” ใช้ในความหมายใด

ก. ใคร

ข. เมื่อไร

ค. อย่างไร

ง. ที่ไหน

๕. ข้อใดแสดงการใช้คำภาษาไทยถิ่นใต้ได้สัมพันธ์กับความหมาย

ก. อาหารจานนี้หรอยมาก

ข. วันนี้ฝนหรอยมาก

ค. หนังสือเล่มนี้หลบบ้าน

ง. เขาแหลงไปตลาด

ด้านที่ ๒ การเข้าใจภาษาไทยถิ่นใต้จากบริบท

๖. หากมีผู้พูดว่า “หลบบ้านกันเถอะ” ผู้พูดต้องการสื่อความหมายใด

ก. ชวนไปตลาด

ข. ชวนไปวัด

ค. ชวนกินข้าว

ง. ชวนกลับบ้าน

๗. หากผู้สูงอายุถามว่า “พรือมั่ง” คำถามนี้มีความหมายใกล้เคียงกับข้อใด

ก. ไปไหนมา

ข. เป็นอย่างไรบ้าง

ค. กินข้าวหรือยัง

ง. จะกลับเมื่อไร

๘. หากได้ยินผู้ใหญ่กล่าวว่า “แหลงให้ชัด” ผู้พูดต้องการให้ทำสิ่งใด

ก. พูดให้ชัด

ข. เดินให้เร็ว

ค. เขียนให้สวย

ง. ฟังให้ดี

๙. การเข้าใจภาษาไทยถิ่นใต้จากบทสนทนาในชุมชนควรพิจารณาสิ่งใดร่วมด้วย

ก. บุคคล สถานการณ์ และความหมายของคำ

ข. จำนวนคำในประโยค

ค. ความยาวของบทสนทนา

ง. ตัวอักษรที่ใช้เท่านั้น

๑๐. ข้อใดเป็นการเรียนรู้ภาษาไทยถิ่นใต้จากสถานการณ์จริง

ก. ท่องคำศัพท์โดยไม่ใช้

ข. อ่านคำโดยไม่รู้ความหมาย

ค. คัดลอกคำศัพท์หลายครั้ง

ง. สนทนากับผู้สูงอายุในชุมชน

ด้านที่ ๓ การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในบริบททางศาสนาและวัฒนธรรม

๑๑. ข้อใดเป็นการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในกิจกรรมทางศาสนา

ก. อ่านข่าวในห้องเรียน

ข. เขียนรายงานส่งครู

ค. สนทนากับพระในวัด

ง. ทำแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์

๑๒. การฟังพระสงฆ์เล่าเรื่องด้วยภาษาไทยถิ่นใต้ช่วยให้ผู้ฟังเรียนรู้สิ่งใด

ก. วิธีเขียนรายงาน

ข. คำและสำนวนถิ่น

ค. วิธีคำนวณตัวเลข

ง. ศัพท์ภาษาต่างประเทศ

๑๓. ข้อใดเป็นการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในกิจกรรมทางวัฒนธรรม

ก. เล่าเรื่องงานประเพณี

ข. อ่านบทเรียนวิทยาศาสตร์

ค. เขียนจดหมายราชการ

ง. ทำแบบฝึกหัดภาษาอังกฤษ

๑๔. ในตลาดชุมชน ภาษาไทยถิ่นใต้มักใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใด

ก. เขียนรายงาน

ข. อ่านประกาศ

ค. พูดซื้อขาย

ง. ทำแบบทดสอบ

๑๕. หากต้องเล่าเรื่องประเพณีด้วยภาษาไทยถิ่นใต้ ควรเลือกใช้ภาษาอย่างไร

ก. ใช้คำให้เหมาะกับเรื่อง

ข. ใช้คำยากให้มากที่สุด

ค. ใช้คำต่างประเทศเป็นหลัก

ง. ใช้คำทางราชการทุกประโยค

ด้านที่ ๔ การเลือกใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในชีวิตประจำวัน

๑๖. เมื่อสนทนากับผู้สูงอายุในชุมชน ควรเลือกใช้ภาษาแบบใด

ก. ภาษาราชการเท่านั้น

ข. ภาษาที่มีคำยากจำนวนมาก

ค. ภาษาต่างประเทศเป็นหลัก

ง. ภาษาที่เข้าใจกันได้

๑๗. หากไม่ทราบความหมายของคำภาษาไทยถิ่นใต้ ควรทำอย่างไร

ก. เดาความหมายเอง

ข. ถามผู้รู้ในชุมชน

ค. เปลี่ยนคำให้ต่างไป

ง. หลีกเลี่ยงคำนั้นเสมอ

๑๘. ข้อใดเป็นการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านสื่อ

ก. ทำคลิปเล่าเรื่องชุมชน

ข. เขียนสูตรทางคณิตศาสตร์

ค. อ่านข่าวภาษาต่างประเทศ

ง. จัดทำเอกสารทางราชการ

๑๙. กิจกรรมใดช่วยให้เยาวชนได้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้มากขึ้น

ก. ท่องศัพท์เพียงอย่างเดียว

ข. อ่านหนังสือด้วยตนเอง

ค. เขียนคำศัพท์ลงสมุด

ง. สนทนากับคนในชุมชน

๒๐. ข้อใดสะท้อนว่าภาษาไทยถิ่นใต้ยังมีการใช้ในชุมชน

ก. มีคำศัพท์อยู่ในตำรา

ข. มีการบันทึกเสียงไว้

ค. มีการใช้ในการสนทนา

ง. มีการจัดเก็บเอกสารไว้

เฉลย

๑. ข	๒. ข	๓. ก
๔. ค	๕. ก	๖. ง
๗. ข	๘. ก	๙. ก
๑๐. ง	๑๑. ค	๑๒. ข
๑๓. ก	๑๔. ค	๑๕. ก
๑๖. ง	๑๗. ข	๑๘. ก
๑๙. ง	๒๐. ค	

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบถูก ให้ ๑ คะแนน

ตอบผิดหรือไม่ตอบ ให้ ๐ คะแนน

คะแนนเต็ม ๒๐ คะแนน

ภาคผนวก ข

แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้และการมีส่วนร่วม

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

แบบสังเกตฉบับนี้ใช้สำหรับบันทึกพฤติกรรมของเยาวชนระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมทั้ง ๔ กิจกรรม โดยพิจารณาพฤติกรรมด้านการฟังและความเข้าใจภาษาไทยถิ่นใต้ การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการ สื่อสาร การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ผู้สังเกตพิจารณาพฤติกรรมที่ปรากฏแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับที่ตรงกับพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมมากที่สุด

ข้อมูลผู้เข้าร่วม

รหัสผู้เข้าร่วม .....

วันที่สังเกต .....

กิจกรรมที่ .....

ผู้สังเกต .....

เกณฑ์การประเมิน

๓ = แสดงพฤติกรรมได้ด้วยตนเอง

๒ = แสดงพฤติกรรมเมื่อได้รับการกระตุ้นหรือช่วยเหลือ

๑ = ยังไม่แสดงพฤติกรรม

ที่	รายการสังเกต	๓	๒	๑
ด้านที่ ๑ การฟังและความเข้าใจภาษาไทยถิ่นใต้				
๑	สามารถติดตามและเข้าใจคำหรือสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ที่ใช้ในกิจกรรม			
๒	สามารถตอบสนองต่อคำถามหรือคำสนทนาที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ได้			
๓	สามารถจับใจความจากเรื่องเล่า บทสนทนา หรือคำอธิบายที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ได้			
ด้านที่ ๒ การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสื่อสาร				
๔	ใช้คำศัพท์หรือสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ระหว่างทำกิจกรรม			

๕	สามารถใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสนทนากับเพื่อนหรือผู้เกี่ยวข้องในชุมชน			
๖	เลือกใช้คำหรือสำนวนได้สัมพันธ์กับสถานการณ์ของกิจกรรม			
๗	กล้าใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการพูดหรือนำเสนอ			
ด้านที่ ๓ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม				
๘	เข้าร่วมกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนด			
๙	แสดงความคิดเห็นหรือซักถามระหว่างกิจกรรม			
๑๐	มีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติหรือกิจกรรมกลุ่ม			
๑๑	รับผิดชอบบทบาทหรือหน้าที่ที่ได้รับในกลุ่ม			
ด้านที่ ๔ การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน				
๑๒	แลกเปลี่ยนหรือสนทนากับพระสงฆ์ ครู ผู้รู้ หรือสมาชิกในชุมชน			
๑๓	รับฟังและนำคำแนะนำจากผู้รู้หรือผู้เกี่ยวข้องมาใช้ในการทำกิจกรรม			
๑๔	สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนและผู้เกี่ยวข้องในกิจกรรมได้			
๑๕	แสดงความสนใจต่อภาษา เรื่องเล่า หรือวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดจากคนในชุมชน			

บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม

.....

.....

.....

สรุปผลการสังเกต

คะแนนรวม ..... คะแนน

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

.....

.....

ภาคผนวก ค

แบบประเมินความพึงพอใจของเยาวชนต่อการใช้รูปแบบ

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ชื่อ–นามสกุล .....

ชั้น ..... วันที่ .....

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้ใช้สำหรับประเมินความคิดเห็นของเยาวชนภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมครบทั้ง ๔ กิจกรรม โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับความพึงพอใจที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

เกณฑ์การประเมิน

๕ = พึงพอใจมากที่สุด

๔ = พึงพอใจมาก

๓ = พึงพอใจปานกลาง

๒ = พึงพอใจน้อย

๑ = พึงพอใจน้อยที่สุด

ที่	รายการประเมิน	๕	๔	๓	๒	๑
ด้านที่ ๑ ความเหมาะสมของกิจกรรม						
๑	เนื้อหาของกิจกรรมสัมพันธ์กับการเรียนรู้ภาษาไทยถิ่นใต้					
๒	รูปแบบกิจกรรมมีความหลากหลายและน่าสนใจ					
๓	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม					
๔	กิจกรรมสัมพันธ์กับบริบทของชุมชนสิงหนคร					
ด้านที่ ๒ การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม						
๕	ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น					
๖	ได้มีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติและทำงานกลุ่ม					
๗	บรรยากาศของกิจกรรมช่วยให้กล้าใช้ภาษาไทยถิ่นใต้					
๘	ได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับพระสงฆ์ ครู ผู้รู้ หรือคนในชุมชน					

ด้านที่ ๓ ความรู้และทักษะที่ได้รับ						
๙	ได้รับความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้เพิ่มขึ้น					
๑๐	เข้าใจการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในบริบททางศาสนาและวัฒนธรรมมากขึ้น					
๑๑	สามารถนำภาษาไทยถิ่นใต้ไปใช้ในการสนทนาได้มากขึ้น					
๑๒	สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้หรือถ่ายทอดต่อได้					
ด้านที่ ๔ วิทยากรและการจัดการเรียนรู้						
๑๓	วิทยากรหรือผู้รู้ถ่ายทอดเนื้อหาได้เข้าใจง่าย					
๑๔	วิธีจัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้ได้ฟัง พูด และลงมือปฏิบัติ					
๑๕	สื่อและอุปกรณ์ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาและทำกิจกรรมได้					
๑๖	วิทยากรหรือผู้ดำเนินกิจกรรมเปิดโอกาสให้ซักถามและแสดงความคิดเห็น					
ด้านที่ ๕ ประโยชน์และความพึงพอใจโดยรวม						
๑๗	กิจกรรมช่วยให้เห็นคุณค่าของภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น					
๑๘	กิจกรรมทำให้ต้องการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้มากขึ้น					
๑๙	กิจกรรมช่วยเชื่อมการเรียนรู้ระหว่างเยาวชนกับคนในชุมชน					
๒๐	โดยรวมมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบ					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

แบบฟอร์มและใบงานประกอบการใช้รูปแบบ

เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมตามคู่มือสามารถนำไปใช้ได้จริง จึงจัดทำแบบฟอร์มและใบงานสำหรับใช้ประกอบกิจกรรมทั้ง ๔ กิจกรรม โดยแบบฟอร์มแต่ละชุดสัมพันธ์กับกระบวนการฟื้นฟูภาษา ตั้งแต่การรับภาษาและเข้าใจบริบท การฝึกใช้และถ่ายทอดภาษา การใช้ภาษาในวิถีชุมชน จนถึงการสร้างสื่อและขยายการมีส่วนร่วม

๑. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ สวดมนต์–ฟังธรรม ภาษาถิ่นใต้สื่อใจ

ชื่อ–นามสกุล ..... ชั้น ..... เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าร่วมบันทึกคำหรือสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ที่ได้ยินจากการฟัง การสนทนา หรือการทำกิจกรรม พร้อมระบุความหมายและสถานการณ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

ที่	คำ/สำนวนภาษาไทยถิ่นใต้	ความหมาย	ได้ยินจากใคร/บริบทใด	ตัวอย่างการนำไปใช้
๑				
๒				
๓				
๔				
๕				

คำถามหลังทำกิจกรรม

๑) คำหรือสำนวนใดที่ผู้เข้าร่วมไม่เคยรู้มาก่อน

.....

๒) คำหรือสำนวนใดที่คิดว่าสามารถนำไปใช้ในการสนทนาในชีวิตประจำวันได้

.....

๓) การฟังพระสงฆ์หรือผู้รู้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ช่วยให้เข้าใจภาษาเพิ่มขึ้นอย่างไร

.....

๒. ใบงานกิจกรรมที่ ๒ ธรรมะเล่าเรื่อง วิถีใต้

ชื่อกลุ่ม .....

สมาชิกกลุ่ม

๑) .....

๒) .....

๓) .....

๔) .....

๕) .....

คำชี้แจง ให้สมาชิกกลุ่มฟังเรื่องเล่าหรือนิทานที่กำหนด แล้วร่วมกันบันทึกใจความสำคัญ คำศัพท์หรือสำนวนที่พบ และเรียบเรียงเรื่องเพื่อเตรียมถ่ายทอดด้วยภาษาไทยถิ่นใต้

๑. ชื่อเรื่อง

.....

๒. ตัวละครหรือบุคคลสำคัญในเรื่อง

.....

๓. เหตุการณ์สำคัญของเรื่อง

เหตุการณ์ที่ ๑ .....

เหตุการณ์ที่ ๒ .....

เหตุการณ์ที่ ๓ .....

๔. คำศัพท์หรือสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ที่พบ

ที่	คำ/สำนวน	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
๑			
๒			
๓			
๔			
๕			

๕. ข้อคิดที่ได้รับจากเรื่อง

.....

๖. สรุปเรื่องด้วยภาษาของกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

๓. ใบงานกิจกรรมที่ ๓ ภาษาใต้ในวิถีวัฒนธรรมชุมชน

ชื่อกลุ่ม .....

สถานการณ์ที่ได้รับ

☐ ตลาดชุมชน

☐ อาหารพื้นบ้าน

☐ งานบุญหรืองานประเพณี

☐ สนทนากับผู้สูงอายุ

☐ อาชีพหรือภูมิปัญญาชุมชน

☐ อื่น ๆ ระบุ .....

คำชี้แจง ให้สมาชิกกลุ่มศึกษาสถานการณ์ที่ได้รับ เลือกคำหรือสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ที่เหมาะแล้วจัดทำบทสนทนาสั้น ๆ สำหรับนำเสนอในรูปแบบสถานการณ์จำลอง

๑. คำศัพท์หรือสำนวนที่เลือกใช้

ที่	คำ/สำนวน	ความหมาย	เหตุผลที่เลือกใช้
๑			
๒			
๓			
๔			

๒. ผู้แสดงและบทบาท

ชื่อสมาชิก	บทบาท

๓. บทสนทนา

.....

.....

.....

.....

.....

๔. สิ่งที่ได้เรียนรู้จากผู้รู้หรือสมาชิกในชุมชน

.....

.....

๔. ใบงานแผนกิจกรรมที่ ๔ สร้างสื่อภาษาใต้และเครือข่ายสืบสานวัฒนธรรม

ชื่อกลุ่ม .....

ชื่อผลงาน .....

๑. ประเภทของสื่อ

☐ คลิปวิดีโอสั้น

☐ เรื่องเล่า

☐ บทสนทนา

☐ โปสเตอร์

☐ อินโฟกราฟิก

☐ การแสดง

☐ อื่น ๆ ระบุ .....

๒. เรื่องที่ต้องการนำเสนอ

.....

๓. จุดประสงค์ของสื่อ

.....

๔. กลุ่มผู้รับสาร

☐ เยาวชน

☐ ครอบครัว

☐ คนในโรงเรียน

☐ คนในวัด

☐ คนในชุมชน

☐ บุคคลทั่วไป

๕. คำหรือสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ที่จะใช้

ที่	คำ/สำนวน	ความหมาย	ใช้ในส่วนใดของสื่อ
๑			
๒			
๓			
๔			
๕			

๖. โครงเรื่องหรือเนื้อหาของสื่อ

ตอนเริ่ม .....

เนื้อหา .....

ตอนจบ .....

๗. การแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่ม

สมาชิก	หน้าที่

๘. ผู้ตรวจสอบภาษาและเนื้อหา

ชื่อ .....

บทบาท .....

๙. พื้นที่หรือช่องทางที่จะนำผลงานไปใช้ต่อ

☐ โรงเรียน

☐ วัด

☐ กิจกรรมชุมชน

☐ นิทรรศการ

☐ สื่อออนไลน์

☐ อื่น ๆ ระบุ .....

๕. แบบสะท้อนผลหลังเข้าร่วมกิจกรรม

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ชื่อ–นามสกุล .....

ชั้น ..... วันที่ .....

คำชี้แจง

แบบสะท้อนผลฉบับนี้ใช้สำหรับให้เยาวชนบันทึกความคิดเห็นและสิ่งที่ได้รับภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมครบทั้ง ๔ กิจกรรม โปรดตอบคำถามตามประสบการณ์ของตนเอง

๑. สิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นใต้จากกิจกรรมครั้งนี้คืออะไร

.....

.....

.....

๒. คำหรือสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ใดที่ได้เรียนรู้ใหม่ และคิดว่าสามารถนำไปใช้ได้

.....

.....

๓. กิจกรรมใดทำให้ได้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้มากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

๔. ได้เรียนรู้อะไรจากพระสงฆ์ ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือสมาชิกในชุมชน

.....

.....

.....

๕. หลังจากเข้าร่วมกิจกรรม รู้สึกว่าตนเองกล้าใช้ภาษาไทยถิ่นใต้มากขึ้นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

๖. คิดว่าจะนำภาษาไทยถิ่นใต้ไปใช้ต่อในชีวิตประจำวัน โรงเรียน ครอบครัว วัด หรือชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

๗. สิ่งที่ชอบมากที่สุดจากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้คืออะไร

.....

.....

๘. หากมีการจัดกิจกรรมลักษณะนี้อีก อยากให้เพิ่ม ปรับ หรือเปลี่ยนแปลงเรื่องใด

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

แบบประเมินผลงานจากกิจกรรมที่ ๔

แบบประเมินนี้ใช้สำหรับประเมินผลงานหรือสื่อที่เยาวชนจัดทำในกิจกรรม **สร้างสื่อภาษาใต้และเครือข่ายสืบสานวัฒนธรรม** โดยพิจารณาทั้งการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ เนื้อหา ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และความสามารถในการนำผลงานไปใช้ต่อในโรงเรียน วัด หรือชุมชน

ชื่อกลุ่ม .....

ชื่อผลงาน .....

ประเภทผลงาน .....

เกณฑ์การประเมิน

๓ หมายถึง ทำได้ครบถ้วนด้วยตนเอง

๒ หมายถึง ทำได้บางส่วนหรือได้รับคำแนะนำ

๑ หมายถึง ยังทำไม่ได้หรือยังไม่ปรากฏในผลงาน

ตารางที่ ๔ แบบประเมินผลงานจากกิจกรรมที่ ๔

ที่	รายการประเมิน	๓	๒	๑
๑	เนื้อหาของผลงานสัมพันธ์กับภาษา วิถีชีวิต ศาสนา หรือวัฒนธรรมของชุมชน			
๒	ใช้คำหรือสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้ได้สัมพันธ์กับเนื้อหา			
๓	ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ได้สัมพันธ์กับบุคคลและสถานการณ์			
๔	เนื้อหาสื่อความหมายได้เข้าใจง่าย			
๕	ผลงานแสดงความคิดหรือวิธีนำเสนอของกลุ่ม			
๖	สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดทำผลงาน			
๗	มีการนำความรู้จากพระสงฆ์ ครู ผู้รู้ หรือสมาชิกในชุมชนมาใช้			
๘	ผลงานสามารถนำไปใช้หรือเผยแพร่ต่อได้			
รวม				

คะแนนรวม ..... คะแนน จากคะแนนเต็ม ๒๔ คะแนน

เกณฑ์การแปลผล

ช่วงคะแนน	ระดับ

๒๐–๒๔ คะแนน	ดีมาก
๑๕–๑๙ คะแนน	ดี
๑๐–๑๔ คะแนน	ปานกลาง
๘–๙ คะแนน	ควรปรับปรุง

ข้อเสนอแนะต่อผลงาน

.....

.....

.....

ภาคผนวก ฉ

แบบบันทึกผลการดำเนินกิจกรรม แบบตรวจสอบความพร้อม และแบบสรุปผลหลังการใช้รูปแบบ

๑. แบบบันทึกผลการดำเนินกิจกรรม

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ชื่อกิจกรรม .....

วันที่ดำเนินกิจกรรม .....

สถานที่ .....

จำนวนผู้เข้าร่วม ..... คน

ผู้รับผิดชอบกิจกรรม .....

คำชี้แจง

แบบบันทึกนี้ใช้สำหรับผู้ดำเนินกิจกรรมบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรม โดยพิจารณาการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ การมีส่วนร่วมของเยาวชน การมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชน ปัญหาที่พบ และข้อเสนอสำหรับการปรับกิจกรรมครั้งต่อไป

๑.๑ พฤติกรรมการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ที่พบ

.....

.....

.....

๑.๒ ลักษณะการมีส่วนร่วมของเยาวชน

.....

.....

.....

๑.๓ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ครู ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือสมาชิกในชุมชน

.....

.....

.....

๑.๔ สิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้จากกิจกรรม

.....

.....

.....

๑.๕ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างกิจกรรม

.....

.....

.....

๑.๖ แนวทางปรับปรุงกิจกรรมครั้งต่อไป

.....

.....

.....

ผู้บันทึก .....
วันที่บันทึก .....

๒. แบบตรวจสอบความพร้อมก่อนดำเนินกิจกรรม

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

วันที่ตรวจสอบ .....
สถานที่จัดกิจกรรม .....
ผู้ตรวจสอบ .....

คำชี้แจง

ให้ผู้รับผิดชอบตรวจสอบความพร้อมก่อนดำเนินกิจกรรม และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “พร้อม” หรือ “ยังไม่พร้อม” พร้อมบันทึกหมายเหตุในกรณีที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติม

ที่	รายการตรวจสอบ	พร้อม	ยังไม่พร้อม	หมายเหตุ
ด้านผู้เข้าร่วมและผู้มีส่วนร่วม				
๑	กำหนดรายชื่อเยาวชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมแล้ว			
๒	ประสานพระสงฆ์หรือผู้เกี่ยวข้องด้านศาสนาแล้ว			
๓	ประสานครูและผู้รับผิดชอบกิจกรรมแล้ว			
๔	ประสานผู้สูงอายุหรือปราชญ์ชาวบ้านแล้ว			
๕	ประสานผู้นำชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่แล้ว			
ด้านเนื้อหา				
๖	คัดเลือกคำศัพท์และสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้แล้ว			
๗	ตรวจสอบความหมายและบริบทของคำกับผู้รู้แล้ว			
๘	เตรียมเรื่องเล่า เนื้อหาทางศาสนา และข้อมูลวัฒนธรรมแล้ว			
ด้านสถานที่และสื่อ				
๙	เตรียมสถานที่สำหรับกิจกรรมทั้ง ๔ แล้ว			
๑๐	เตรียมบัตรคำ บัตรสถานการณ์ และใบงานแล้ว			
๑๑	เตรียมภาพหรือสิ่งของประกอบกิจกรรมแล้ว			
๑๒	เตรียมอุปกรณ์สำหรับสร้างสื่อแล้ว			
๑๓	ตรวจสอบอุปกรณ์ภาพและเสียงแล้ว			
ด้านการวัดและประเมินผล				
๑๔	เตรียมแบบวัดก่อนดำเนินกิจกรรมแล้ว			
๑๕	เตรียมแบบสังเกตพฤติกรรมแล้ว			
๑๖	เตรียมแบบวัดหลังดำเนินกิจกรรมแล้ว			
๑๗	เตรียมแบบประเมินความพึงพอใจแล้ว			
๑๘	เตรียมแบบประเมินผลงานกิจกรรมที่ ๔ แล้ว			
ด้านการดำเนินงาน				
๑๙	ชี้แจงบทบาทของผู้มีส่วนร่วมแต่ละฝ่ายแล้ว			
๒๐	กำหนดตารางเวลาและผู้รับผิดชอบแต่ละช่วงแล้ว			
๒๑	เตรียมแนวทางรองรับกรณีเวลา สถานที่ หรืออุปกรณ์มีข้อจำกัดแล้ว			

ผลการตรวจสอบโดยรวม

☐ พร้อมดำเนินกิจกรรม

☐ ควรปรับแก้ก่อนดำเนินกิจกรรม

รายการที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ผู้ตรวจสอบ .....

วันที่ .....

๓. แบบสรุปผลหลังการใช้รูปแบบ

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

สถานที่ .....

วันที่ดำเนินกิจกรรม .....

จำนวนเยาวชนที่เข้าร่วม ..... คน

ผู้สรุปผล .....

คำชี้แจง

แบบสรุปผลนี้ใช้สำหรับผู้รับผิดชอบรวบรวมข้อมูลหลังดำเนินกิจกรรมครบทั้ง ๔ กิจกรรม โดยพิจารณาผลจากแบบวัดก่อนและหลัง แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินความพึงพอใจ ผลงานจากกิจกรรม และข้อมูลที่บันทึกระหว่างดำเนินกิจกรรม

๓.๑ ผลด้านความรู้และความเข้าใจภาษาไทยถิ่นใต้

คะแนนเฉลี่ยก่อนดำเนินกิจกรรม ..... คะแนน

คะแนนเฉลี่ยหลังดำเนินกิจกรรม ..... คะแนน

ผลต่างของคะแนนเฉลี่ย ..... คะแนน

ข้อสังเกต……

.....

๓.๒ ผลด้านการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้

พฤติกรรมที่พบหลังเข้าร่วมกิจกรรม

☐ กล้าใช้คำหรือสำนวนภาษาไทยถิ่นใต้มากขึ้น

☐ สามารถสนทนาด้วยภาษาไทยถิ่นใต้ได้

☐ เลือกใช้ภาษาได้สัมพันธ์กับสถานการณ์

☐ สามารถเล่าเรื่องหรือนำเสนอด้วยภาษาไทยถิ่นใต้

☐ สามารถนำภาษาไทยถิ่นใต้ไปใช้ในการสร้างสื่อ

☐ อื่น ๆ .....

ข้อสังเกต ....

.....

๓.๓ ผลด้านการมีส่วนร่วมของเยาวชน

☐ มีส่วนร่วมในการถามและตอบ

☐ มีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติ

☐ มีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม

☐ มีส่วนร่วมในการสร้างผลงาน

☐ แลกเปลี่ยนกับพระสงฆ์ ครู ผู้รู้ หรือสมาชิกในชุมชน

☐ แสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนวทางเกี่ยวกับกิจกรรม

ข้อสังเกต.....

.....

๓.๔ ผลด้านการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

บุคคลหรือหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วม

☐ พระสงฆ์

☐ โรงเรียน/ครู

☐ ครอบครัว

☐ ผู้สูงอายุ

☐ ปราชญ์ชาวบ้าน

☐ ผู้นำชุมชน

☐ หน่วยงานท้องถิ่น

☐ สมาชิกในชุมชน

ลักษณะการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น.....

.....

.....

๓.๕ ผลด้านความพึงพอใจ

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวม .....

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด .....

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด .....

ข้อคิดเห็นหรือประเด็นที่ผู้เข้าร่วมพึงพอใจ.....

.....

ประเด็นที่ควรปรับปรุง.....

.....

๓.๖ ผลงานหรือสื่อที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม

ที่	ชื่อผลงาน/สื่อ	ประเภทผลงาน	แนวทางนำไปใช้ต่อ
๑			
๒			
๓			
๔			

๓.๗ พื้นที่หรือช่องทางที่นำผลไปใช้ต่อ

☐ โรงเรียน

☐ วัด

☐ ครอบครัว

☐ ชุมชน

☐ งานประเพณี

☐ นิทรรศการ

☐ สื่อออนไลน์

☐ อื่น ๆ .....

๓.๘ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้รูปแบบ

.....

.....

.....

๓.๙ แนวทางปรับปรุงและขยายผล

.....

.....

.....

๓.๑๐ สรุปผลการใช้รูปแบบโดยรวม

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้สรุปผล

(.....)

วันที่ .....

ภาคผนวก ช

ภาพโมเดลและตารางกำหนดการดำเนินกิจกรรม

๑. ภาพโมเดลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม

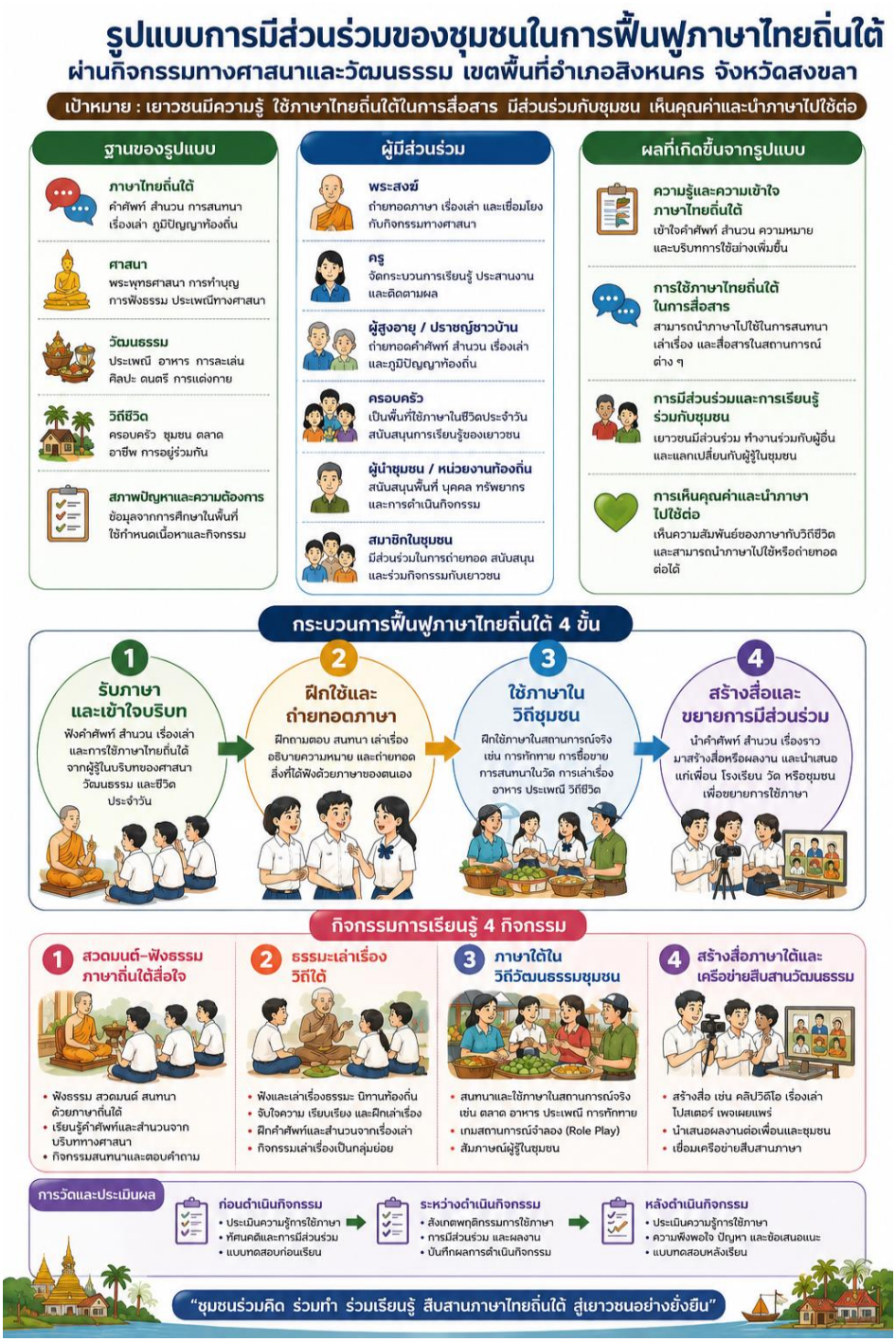

รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๕ ส่วน ได้แก่ ๑) ฐานของรูปแบบ ๒) ผู้มีส่วนร่วม ๓) กระบวนการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ ๔ ขั้น ๔) กิจกรรมการเรียนรู้ ๔ กิจกรรม และ ๕) ผลที่เกิดขึ้นจากรูปแบบ โดยมีการวัดและประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินกิจกรรม

กระบวนการฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นใต้ ๔ ขั้น ประกอบด้วย การรับภาษาและเข้าใจบริบท การฝึกใช้และถ่ายทอดภาษา การใช้ภาษาในวิถีชุมชน และการสร้างสื่อและขยายการมีส่วนร่วม

กิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบประกอบด้วย ๔ กิจกรรม ได้แก่

๑. **สวดมนต์–ฟังธรรม ภาษาถิ่นใต้สื่อใจ**

๒. **ธรรมะเล่าเรื่อง วิถีใต้**

๓. **ภาษาใต้ในวิถีวัฒนธรรมชุมชน**

๔. **สร้างสื่อภาษาใต้และเครือข่ายสืบสานวัฒนธรรม**

ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากรูปแบบครอบคลุมด้านความรู้และความเข้าใจภาษาไทยถิ่นใต้ การใช้ภาษาในการสื่อสาร การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และการเห็นคุณค่าพร้อมนำภาษาไปใช้หรือถ่ายทอดต่อ

๒. ตารางกำหนดการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบ

การดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบใช้ระยะเวลารวม ๖ ชั่วโมง โดยไม่รวมเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน ประกอบด้วยการประเมินก่อนดำเนินกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ ๔ กิจกรรม และการประเมินหลังดำเนินกิจกรรม ดังตารางต่อไปนี้

เวลา	รายการกิจกรรม	กระบวนการที่รองรับ	ผู้รับผิดชอบหลัก
๐๘.๓๐–๐๙.๐๐ น.	แบบวัดก่อนดำเนินกิจกรรม	การประเมินก่อนใช้รูปแบบ	ครู/ผู้รับผิดชอบ
๐๙.๐๐–๑๐.๐๐ น.	กิจกรรมที่ ๑ สวดมนต์–ฟังธรรม ภาษาถิ่นใต้สื่อใจ	รับภาษาและเข้าใจบริบท	พระสงฆ์ ครู ผู้รู้
๑๐.๐๐–๑๑.๐๐ น.	กิจกรรมที่ ๒ ธรรมะเล่าเรื่อง วิถีใต้	ฝึกใช้และถ่ายทอดภาษา	พระสงฆ์ ผู้รู้ ครู
๑๑.๐๐–๑๒.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	ไม่รวมในระยะเวลาดำเนินกิจกรรม	–
๑๒.๐๐–๑๓.๓๐ น.	กิจกรรมที่ ๓ ภาษาใต้ในวิถีวัฒนธรรมชุมชน	ใช้ภาษาในวิถีชุมชน	ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สูงอายุ ครู

๑๓.๓๐–๑๕.๐๐ น.	กิจกรรมที่ ๔ สร้างสื่อภาษาใต้และเครือข่ายสืบสานวัฒนธรรม	สร้างสื่อและขยายการมีส่วนร่วม	เยาวชน ครู ผู้รู้ ผู้นำชุมชน
๑๕.๐๐–๑๕.๓๐ น.	แบบวัดหลังดำเนินกิจกรรมและแบบประเมินความพึงพอใจ	การประเมินหลังใช้รูปแบบ	ครู/ผู้รับผิดชอบ

หมายเหตุ ผู้ดำเนินกิจกรรมสามารถปรับเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดให้สัมพันธ์กับบริบทของพื้นที่ได้ แต่ควรรักษาระยะเวลาของแต่ละกิจกรรมและลำดับกระบวนการตามรูปแบบไว้

ภาคผนวก ซ
ประวัติคณะผู้จัดทำ

๑. ประวัติผู้วิจัย พระมหาภราดร ภูริสฺสโร/สุวรรณรัตน์, ผศ.ดร.

๑. ชื่อ - ฉายา/นามสกุล (ภาษาไทย)

พระมหาภราดร ภูริสฺสโร/สุวรรณรัตน์, ดร.

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)

Phramaha Pharadon Bhurissaro/Suwannarat, Dr.

๒. ตำแหน่งปัจจุบัน

หัวหน้าภาควิชาภาษาไทย

ผู้อำนวยการหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

ผู้อำนวยการหลักสูตรประกาศนียบัตรภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสาร

ผู้อำนวยการหลักสูตรประกาศนียบัตรภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับชาวอาเซียน

รักษาการผู้อำนวนการสถาบภาษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลกลงกรณราชวิทยาลย

๓. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อ

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร ๐๙๐ ๙๓๐ ๓๕๑๗ อีเมล Pharadon.suw@mcu.ac.th

๔. ประวัติการศึกษา

Ph.D. (Linguistics)	สถาบัน Annamalai University, India, ปี ๒๕๖๕
พธ.ม. (ภาษาศาสตร์)	สถาบัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙
พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ)	สถาบัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปี ๒๕๕๘
นักธรรมชั้นเอก	สถาบัน แม่กองธรรมสนามหลวง, ปี ๒๕๔๘
เปรียญธรรม ๖ ประโยค	สถาบัน แม่กองบาลีสนามหลวง, ปี ๒๕๕๒

๕. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

๖. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยภายในประเทศ

๒. ประวัติผู้วิจัย ดร.วราสะยะ วราสยานนท์

๑. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย)

ดร.วราสะยะ วราสยานนท์

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)

Dr.Varasaya Varasayananda

๒. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์

๔. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อ

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

๕. ประวัติการศึกษา

ป.ธ. ๙

พธ.บ. (บริหารการศึกษา)

พธ.ม. (ภาษาศาสตร์)

Ph.D. (Linguistics)

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

พระพุทธศาสนา พระไตรปิฎก ภาษาบาลี และภาษาอังกฤษ

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยภายในประเทศ

พ.ศ. ๒๕๖๕ จัดทำและตีพิมพ์บทความวิจัยเรื่อง **การพัฒนาทักษะการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ของนักศึกษา** สาขาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา The Development of Skill for Learning and Teaching English of Students of the Faculty of English, Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus ตีพิมพ์บทความวิจัยฐาน ๑ ในวารสารวิชาการธรรมทรรศน์ ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนมกราคม - มีนาคม ๒๕๖๕ TCI กลุ่ม ๑

พ.ศ. ๒๕๖๕ จัดทำวิจัยและตีพิมพ์เรื่อง **การบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนากับภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและวิกฤตหมอกควันของจังหวัดเชียงใหม่** Integrating Buddhist Principles and Lanna Wisdom as a base for solving the forest fire and haze crisis in Chiang Mai มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยปีงบประมาณ ๒๕๖๕

พ.ศ. ๒๕๖๖ จัดทำวิจัยเรื่อง **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับชาวต่างชาติสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในวัดท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่** Developing a self-learning model in the use of English for communicating with foreigners for personnel working in tourist temples in Chiang Mai Province มหาวิทยาลยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปีงบประมาร ๒๕๖๖

พ.ศ ๒๕๖๘ ตีพิมพ์บทความวิชาการเรื่อง **วิเคราะห์การเรียนรู้ด้วยตนเองในการสื่อสารภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในยุคดิจิทัลโดยยึดหลักธรรมอิทธิบาท ๔** An Analysis of Self-Directed Learning for Thai Language Communication for Foreigners in the Digital Era Based on the Four Foundations of Success









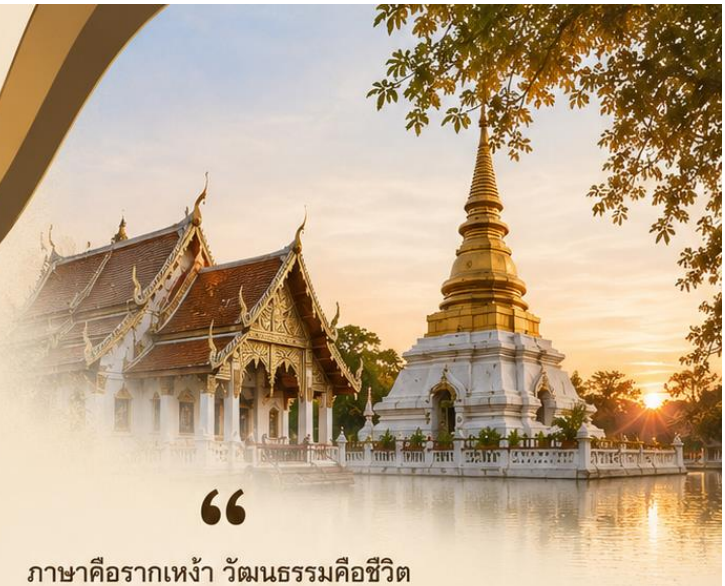

“

ภาษาคือรากเหง้า วัฒนธรรมคือชีวิต
เมื่อชุมชนร่วมมือกัน
ภาษาถิ่นใต้จะคงอยู่และงดงาม
ในคำพูด ในวิถีชีวิต และในหัวใจของลูกหลาน
สืบภาษา สืบศาสนา สืบวัฒนธรรม
สืบสานความเป็นใต้...ให้ยั่งยืน

”

ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ เพื่อภาษาถิ่นใต้ที่ยั่งยืน

ศาสนา	ชุมชน	ภาษา	วัฒนธรรม	อนาคต
ยึดหลักธรรม นำสังคม	ร่วมมือ ร่วมใจ เป็นพลัง	เรียนรู้ เข้าใจ ใช้ให้ถูกต้อง	ภาคภูมิใจ ไม่อัตลักษณ์	ส่งต่อ ต่อยอด ไม่ให้สูญหาย



โรงเรียนวัดสุวรรณคีรีวิหาร (ราชสุวรรณประนุม)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๑
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ